

MAŁOPOLSKIE OBSERWATORIUM GOSPODARKI

DEPARTAMENT GOSPODARKI
I SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Raport powstał w ramach projektu Małopolskie Obserwatorium Gospodarki.

Publikację przygotował:

MillwardBrown SMG/KRC

Małopolskie Obserwatorium Gospodarki

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Departament Gospodarki i Społeczeństwa Informacyjnego

Ul. Basztowa 22, 31 – 156 Kraków

Adres do korespondencji:

30 – 017 Kraków, ul. Raławicka 56

(012) 63 03 368, (012) 63 03 374

e – mail: gospodarka@umwm.pl

www.gospodarka.obserwatoria.malopolska.pl

Copyright © Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Kraków 2010.

Kopiowanie i rozpowszechnianie może być dokonane z podaniem źródła.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Badanie współfinansowane przez Unię Europejską
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.**

Spis treści

1. WSTĘP.....	4
2. METODOLOGIA	5
2.1. DEFINICJE POJĘĆ UŻYTYCH W BADANIU.....	5
2.2. PRÓBA.....	7
2.3. OKREŚLENIE SCHEMATU DOBORU PRÓBY	7
2.4. OKREŚLENIE OPERATU LOSOWANIA.....	8
2.5. POPULACJA GENERALNA, BADANA I JEDNOSTKA PRÓBY	8
2.6. METODA BADANIA	8
3. WIELKOŚĆ INWESTYCJI	9
4. STRUKTURA INWESTYCJI.....	14
5. STRATEGIE INWESTOWANIA	21
6. FINANSOWANIE INWESTYCJI.....	26
7. BARIERY INWESTYCYJNE	38
8. CELE INWESTYCJI.....	46
9. PODSUMOWANIE.....	51
10. SPIS WYKRESÓW I TABEL.....	53

1. Wstęp

Badanie „Potencjał rozwojowy małopolskich przedsiębiorstw”, zlecone przez Małopolskie Obserwatorium Gospodarki działające w ramach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, przeprowadzone zostało metodą sondażu telefonicznego CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*), na reprezentatywnej próbie małopolskich przedsiębiorstw w okresie od listopada do grudnia 2009 roku. Spośród wszystkich 301 573¹ podmiotów gospodarczych funkcjonujących w 2008 roku na terenie województwa małopolskiego, drogą doboru losowego do badania wybranych zostało 315 firm, z przedstawicielami, których przeprowadzone zostały wywiady telefoniczne. Badanie współfinansowane jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Głównym celem badania było określenie wielkości i struktury inwestycji, zrealizowanych przez przedsiębiorstwa w latach 2005-2008, oraz ocena wpływu aktualnej sytuacji ekonomicznej na plany inwestycyjne na lata 2009-2013. Ponadto, badanie miało pozwolić na zdefiniowanie istniejących barier inwestycyjnych oraz określenie potencjału inwestycyjnego firm w zależności od ich wielkości i długości funkcjonowania na rynku. Powyższe cele zostały spełnione przez uzyskane odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jaka była wielkość i struktura inwestycji w latach 2005-2008?
- Jaka jest planowana wielkość i struktura inwestycji na lata 2009-2013?
- Jakie były dotychczasowe źródła środków na inwestycje i jak jest planowane finansowanie przyszłych inwestycji?
- Jakie są stosowane strategie inwestowania?
- Jakie bariery rozwojowe dostrzegają przedsiębiorcy?
- Jakie są cele i plany rozwojowe przedsiębiorstw?

¹ Źródło: http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/dane_cechter.nowe_okno?p_zest_id=640063&p_typ=HTM

2. Metodologia

2.1. Definicje pojęć użytych w badaniu

W badaniu i w opracowaniu jego wyników w postaci raportu zostały wykorzystane następujące terminy i dokonane następujące kategoryzacje:

1. Przez respondentów rozumiemy informatorów kompetentnych w zakresie strategii i planów inwestycyjnych w badanych firmach. W zależności od wielkości firmy byli to: właściciele/współwłaściciele firm lub wyższa kadra zarządzająca przedsiębiorstw – prezesi, dyrektorzy lub ich zastępcy, członkowie zarządu, bądź pracownicy wskazani przez kadre zarządzającą.
2. Przez inwestycję rozumiano wszelkie wydatki firmy na dobra o charakterze materialnym lub niematerialnym jakie były finansowane przez małopolskie firmy. Na potrzebę realizacji niniejszego badania została wprowadzona następująca typologia inwestycji:
 - a. *inwestycje w rzeczowy majątek trwały* (maszyny, sprzęt, nieruchomości itp.);
 - b. *inwestycje rzeczowe rozwojowe*, mające na celu rozwój przedsiębiorstwa, powodujące wzrost zdolności produkcyjnych podmiotu;
 - c. *inwestycje rzeczowe modernizacyjne*, mające na celu zmniejszenie kosztów wytwarzania wyrobów, poprawiające efektywność i sprawność działania przedsiębiorstwa, pozwalające zredukować koszty;
 - d. *inwestycje rzeczowe odtworzeniowe (tzw. restrukcyjne)*, polegające na wymianie przestarzałych maszyn, starego sprzętu, pozwalające utrzymać dotychczasowy potencjał;
 - e. *inwestycje rzeczowe lokacyjne* – mające na celu lokatę kapitału (np. w kruszce, dzieła sztuki);
 - f. *inwestycje w instrumenty finansowe* (lokaty, zakup akcji / obligacji / udziałów w innych podmiotach gospodarczych, udzielone przez firmę pożyczki innym przedsiębiorstwom, itp.);
 - g. *inwestycje niematerialne*, czyli inwestycje w kapitał ludzki, badania naukowe, promocję i reklamę, w prawo majątkowe, w prawa autorskie, w zmiany organizacyjne i / lub marketingowe.

Innymi zastosowanymi kryteriami podziału inwestycji były:

- a. *inwestycje krótkoterminowe i długoterminowe*;

2.2. Próba

Badanie zostało przeprowadzone na losowej próbie 315 małopolskich przedsiębiorstw. Na etapie doboru próby zdecydowano o nadreprezentacji w niej średnich i dużych przedsiębiorstw. Decyzja ta wynikała z faktu, że firmy należące do tej kategorii, mimo ich stosunkowo niewielkiej liczebności, stanowią grupę dominującą pod względem wolumenu inwestycji.

Udział poszczególnych klas wielkości firm w próbie przedstawia poniższa tabela:

Klasa wielkości firmy	Liczba zbadanych firm
Mikro	106
Małe	105
Średnie	73
Duże	31

Jak zaznaczono, dwie ostatnie kategorie wielkości firm uwzględniane na etapie doboru próby zostały ze względów analitycznych wtórnie zagregowane do jednej.

Dobrana próba odzwierciedla także udział poszczególnych branż działalności w Małopolsce. Ze względu na liczebność próby oraz cele badania, zastosowane zostały następujące kategorie branż działalności, będące agregatami odpowiednich sekcji PKD 2007:

Kategoria	Odsetek próby
Przemysł (B, C, D, E)	15%
Budownictwo (F)	15%
Handel hurtowy i detaliczny, naprawy (G)	36%
Usługi rynkowe i nierynkowe (H, I, K, L, M, R, S, J)	34%

Zaproponowana kategoryzacja pozwoliła na realizację celów badania, gdyż strategie inwestycyjne w obrębie każdej warstwy mogły być jakościowo porównywalne. Kategoryzacja ta pozwoliła zarazem uniknąć nadmiernego rozdrobnienia próby, co sprawiałoby trudności realizacyjne i interpretacyjne. Jak zostało wspomniane wyżej, dla celów analitycznych dokonano agregacji branż: przemysł i budownictwo.

2.3. Określenie schematu doboru próby

Próba była losowana z odzwierciedleniem:

- branży działalności wg PKD 2007;
- klas wielkości firm: mikro, małych, średnich i dużych zgodnie z podanym powyżej kryterium podziału;
- lokalizacji firm w podregionach województwa małopolskiego, oraz klasach wielkości miejscowości, w których firmy zostały zarejestrowane.

2.4. Określenie operatu losowania

Operatem losowania był REGON, baza została dostarczona przez Zleceniodawcę.

2.5. Populacja generalna, badana i jednostka próby

Populacją generalną są wszystkie firmy działające na terenie Małopolski. Populacja badana jest w tym przypadku tożsama z populacją generalną.

Elementami próby były przedsiębiorstwa (wylosowane w opisywany powyżej sposób), natomiast respondentami w poszczególnych firmach byli kompetentni informatorzy, zgodnie z podaną wcześniej definicją respondenta.

2.6. Metoda badania

Badanie zostało zrealizowane metodą CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*), polegającą na telefonicznej rozmowie ankietera z respondentem w oparciu o wystandaryzowany kwestionariusz, składał się on z trzech bloków tematycznych, zawierających 21 pytań zamkniętych i 3 otwarte, odnoszących się do postawionych problemów badawczych.

- W pierwszej części wywiadu respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytania dotyczące rodzaju, skali, celów i źródeł finansowania inwestycji, podejmowanych przez przedsiębiorstwa w latach 2005-2009.
- Celem pytań zawartych w drugiej części kwestionariusza było określenie skali, rodzaju, celów i źródeł finansowania inwestycji planowanych przez przedsiębiorstwa na lata 2009-2013.
- Pytania zawarte w trzecim bloku tematycznym kwestionariusza miały pomóc w zdefiniowaniu ewentualnych barier utrudniających bądź uniemożliwiających podejmowanie inwestycji przez przedsiębiorstwa w oparciu o różne źródła finansowania (środki własne i zewnętrzne źródła finansowania²).
- Ostatnim elementem wywiadu były pytania zawarte w tzw. metryczce, które miały dostarczyć podstawowych informacji na temat przedsiębiorstwa reprezentowanego przez respondenta, takich jak: wielkość firmy, długość funkcjonowania na rynku, rodzaj prowadzonej działalności, wielkość obrotów w latach 2005-2008.

Dane zebrane w trakcie wywiadów stanowią podstawę analiz i wnioski prezentowanych w niniejszym raporcie. Raport składa się z sześciu rozdziałów analitycznych poruszających takie kwestie jak wielkość inwestycji, ich struktura, cel, źródła finansowania, bariery i ograniczenia w inwestowaniu oraz przyjmowane strategie inwestycyjne.

² Przez zewnętrzne źródła finansowania rozumiemy środki pozyskane z funduszy publicznych, unijnych oraz komercyjne kredyty.

3. Wielkość inwestycji

W rozdziale zostały przedstawione wyniki badania w zakresie oceny skali inwestycji podejmowanych przez małopolskie przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 oraz planowanych na latach 2009-2013 wraz z ich interpretacją.

W okresie 2005-2008 inwestycje realizowała zdecydowana większość (85,4%) małopolskich przedsiębiorstw. Poziom aktywności inwestycyjnej był zróżnicowany w zależności od wielkości firmy: najczęściej inwestycje prowadziły firmy średnie i duże (97,1%), niewiele rzadziej małe (91,4%), a najrzadziej – mikroprzedsiębiorstwa (67,9%). Znaczenie ma także branża oraz czas istnienia firmy na rynku. Istotnie częściej niż przeciętnie inwestowały firmy z branży usługowej (91,6%) oraz firmy o ugruntowanej pozycji rynkowej – istniejące na rynku długo (92,3%).

Respondenci reprezentujący firmy, które nie podjęły inwestycji w latach 2005-2008, jako przyczyny takiego stanu rzeczy podawali najczęściej brak wystarczających funduszy (17 odpowiedzi). Respondenci przedsiębiorstw, w których nie zdecydowano się na inwestycje w badanym okresie 33% uznała, że nie były one w ich firmie potrzebne.

W porównaniu z ubiegłymi latami (2005-2008), obecnie małopolscy przedsiębiorcy w mniejszym stopniu są skłonni do inwestowania. Generalnie rzecz ujmując więcej firm inwestowało niż zamierza inwestować. Co czwarta firma, która dokonywała inwestycji w latach 2005-2008, nie posiada obecnie planów inwestycyjnych na lata 2009-2013.

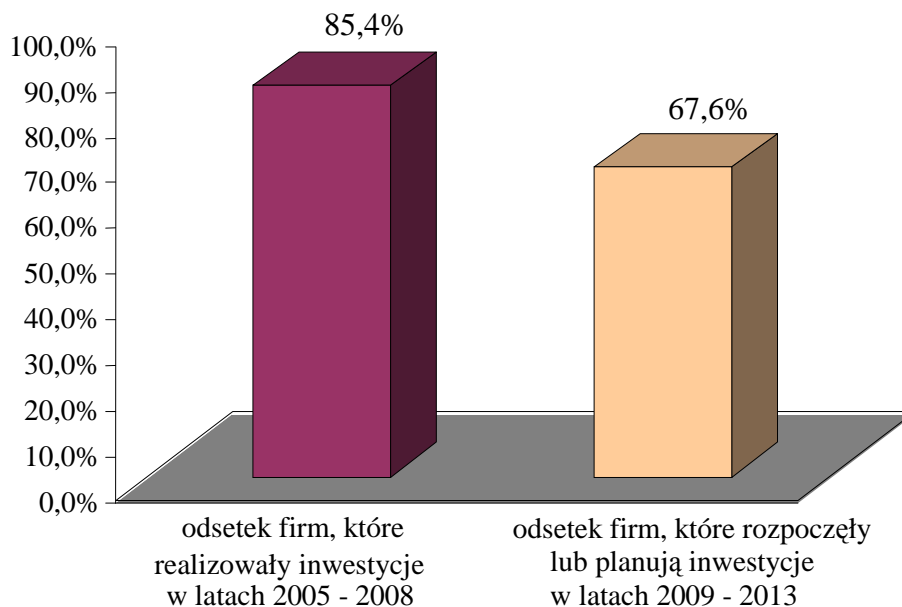
Na podstawie wypowiedzi przedstawicieli firm, które nie planują inwestycji w latach 2009-2013, można stwierdzić, że istnieją dwa główne powody. Po pierwsze, większość respondentów stwierdziła, że przyszłe inwestycje są niemożliwe bądź niewskazane ze względu na słabą kondycję finansową firmy, niepewną sytuację na rynku oraz brak perspektyw rozwojowych firmy. Tego typu odpowiedzi udzieliło 66% reprezentantów firm, które nie planują inwestycji w przeciągu najbliższych czterech lat (tzn. w latach 2009-2013). Po drugie, istnieje mniejsza grupa firm (19,4%), które nie planują inwestycji, ponieważ nie widzą takowej potrzeby, uznając, że obecna pozycja firmy na rynku jest wystarczająca.

Nadal jednak większość małopolskich przedsiębiorstw (67,6%) zamierza inwestować. Tak jak dotychczas, najczęściej inwestować zamierzają firmy średnie i duże (81,7%), rzadziej plany inwestycyjne posiadają firmy małe (69,5%), natomiast zdecydowanie najrzadziej mikroprzedsiębiorstwa (51,9%). W przypadku podziału na branże, najwięcej firm planujących inwestycje jest wśród przedsiębiorstw zajmujących się usługami (76,6%). Należy odnotować

też niekorzystną tendencją dotyczącą branż przemysłowej / budowlanej, polegającą na ograniczeniu planowanych inwestycji w porównaniu z inwestycjami zrealizowanymi. W latach 2005-2008 firmy z tych branż inwestowały na poziomie średniej dla wszystkich przedsiębiorstw (81,9%), a obecnie najrzadziej deklarują plany inwestycyjne (56,4%).

W odniesieniu do stażu funkcjonowania na rynku, najczęściej przedsiębiorstw planujących inwestycje w latach 2009-2013 (76,1%), jest wśród firm, które długo istnieją na rynku. W przypadku innych firm nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic.

Wykres 1. Inwestycje prowadzone i planowane w małopolskich firmach.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

**Tabela 1. Inwestycje prowadzone i planowane w poszczególnych rodzajach firm.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.**

	odsetek firm, które realizowały inwestycje w latach 2005-2008	odsetek firm, które rozpoczęły lub planują inwestycje w latach 2009-2013
Wszystkie badane firmy (N=315)	85,4% (N=269)	67,6% (N=213)
Wielkość firmy		
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	67,9% (N=72)	51,9% (N=55)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	91,4% (N=96)	69,5% (N=72)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=104)	97,1% (N=98)	81,7% (N=85)
Branża firmy		
Przemysł / Budownictwo (N=94)	81,9% (N=77)	56,4% (N=53)
Handel (N=114)	82,5% (N=94)	68,4% (N=78)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	91,6% (N=98)	76,6% (N=82)
Okres funkcjonowania firmy na rynku		
Krótki (N=74)	77,0% (N=57)	59,5% (N=44)
Średni (N=118)	83,1% (N=98)	66,1% (N=78)
Długi (N=117)	92,3% (N=108)	76,1% (N=89)

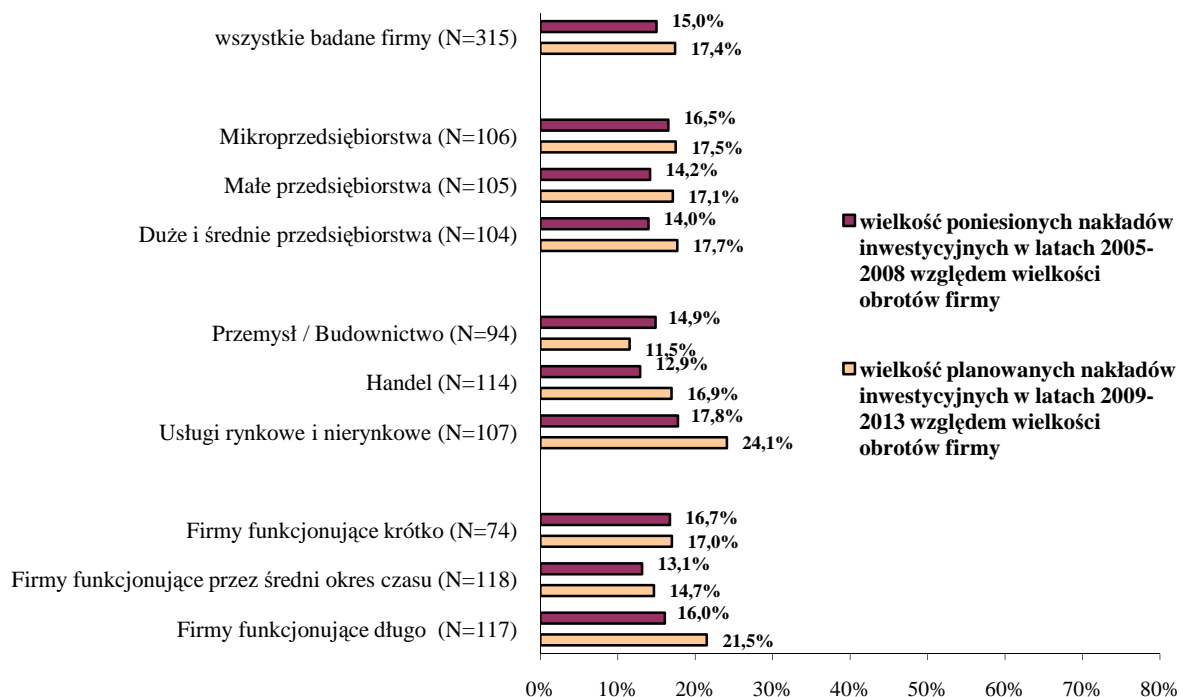
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Wysokość nakładów inwestycyjnych w latach 2005-2008 wyniosła średnio 15% wartości obrotów firmy. Skala nakładów inwestycyjnych w firmach różnej wielkości czy branż była dosyć podobna. Stosunkowo największe środki w odniesieniu do obrotów przeznaczyły na inwestycje firmy z branży usługowej (17,8% wartości obrotów). Nieco więcej niż przeciętnie na inwestycje przeznaczały mikroprzedsiębiorstwa (16,6% wartości obrotów), co w ich przypadku mogło wynikać z ogólnie niższego poziomu obrotów.

Planowana na lata 2009-2013 wysokość nakładów inwestycyjnych, obliczona jako stosunek do wielkości obrotu firmy, będzie nieco wyższa niż analogiczny wskaźnik dla okresu 2005-2008, mimo przedstawionego wcześniej ogólnego spadku liczby firm zamierzających inwestować. Tendencja ta dotyczy wszystkich kategorii przedsiębiorstw, wyróżnionych ze względu na wielkość, czas funkcjonowania na rynku i branże. W największym zaś stopniu dotyczy firm działających w branży usługowej (wysokość wskaźnika na lata 2009-2013 wynosi 24,1%, wobec 17,8% za lata 2005-2008) oraz długo działających na rynku (21,5% w latach 2009-2013, wobec 16% w 2005-2008).

Wykres 2. Wielkość nakładów inwestycyjnych w stosunku do wielkości obrotów firmy.

Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie:

Zaprezentowane wyniki badań dotyczące realizowanych i planowanych przez małopolskie przedsiębiorstwa inwestycji, skłaniają do następujących wniosków:

- W przypadku inwestycji w latach 2005-2008 istotny wpływ na ich przeprowadzenie miała wielkość przedsiębiorstwa. Im przedsiębiorstwo było większe, z tym większym prawdopodobieństwem zrealizowało w badanym okresie inwestycje. W przypadku przedsiębiorstw, które nie zdecydowały się na przeprowadzenie inwestycji, główną tego przyczyną był brak wystarczających środków finansowych.
- W porównaniu z latami 2005-2008, mniej przedsiębiorstw zamierza w przyszłości (2009-2013) podjąć inwestycje. Zwiększy się jednak ich skala, mierzona stosunkiem wielkości środków przeznaczanych na inwestycje względem wielkości obrotów firmy.
- Na podstawie odpowiedzi na pytania otwarte można zauważyć, że istnieje grupa przedsiębiorstw (dotyczy to w szczególności mikroprzedsiębiorstw), które nie były i nie są zainteresowane rozwojem działalności i związanymi z tym inwestycjami, bez względu na ich sytuację finansową i rynkową.

- Zarówno w przypadku lat 2005-2008, jak i planów na lata 2009-2013, bardziej skłonne do inwestowania są firmy działające na rynku długo.
- W latach 2005-2008 najprężniej rozwijały się w Małopolsce firmy działające w branży usługowej. Jak wynika z deklaracji respondentów, trend ten utrzyma się w następnych latach (2009-2013).
- Branżą, która w województwie małopolskim najdotkliwiej odczuła skutki spowolnienia gospodarczego pod kątem przyszłych inwestycji, jest przemysł / budownictwo. Firmy prowadzące tego typu działalność nie tylko rzadziej niż dotychczas zamierzają inwestować, ale także planują zmniejszenie skali przyszłych inwestycji.

4. Struktura inwestycji

Poniższy rozdział przedstawia interpretację wyników badania w zakresie struktury inwestycji podejmowanych przez małopolskie przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013.

W latach 2005-2008 firmy najczęściej dokonywały **inwestycji rzeczowych**. Inwestycji tego typu podjęto się aż 84,8% małopolskich firm. Wśród inwestycji rzeczowych najpopularniejsze (81,3%) były inwestycje w rzeczowy majątek trwały, np. maszyny, urządzenia, środki transportu, a najmniej popularne (54,6%) inwestycje rzeczowe modernizacyjne, mające na celu np. zmniejszenie kosztów wytwarzania wyrobów, poprawiające efektywność i sprawność działania przedsiębiorstwa.

Drugi pod względem popularności rodzaj zrealizowanych inwestycji to **inwestycje niematerialne**. Tego typu inwestycje przeprowadziło 75,9% małopolskich przedsiębiorstw. Wśród inwestycji niematerialnych najpopularniejsze były inwestycje w kapitał ludzki, np. szkolenia (59%) oraz w promocję i reklamę (55,2%), a najmniej popularne – inwestycje w prawa autorskie (7,9%) oraz badania naukowe (6,0%).

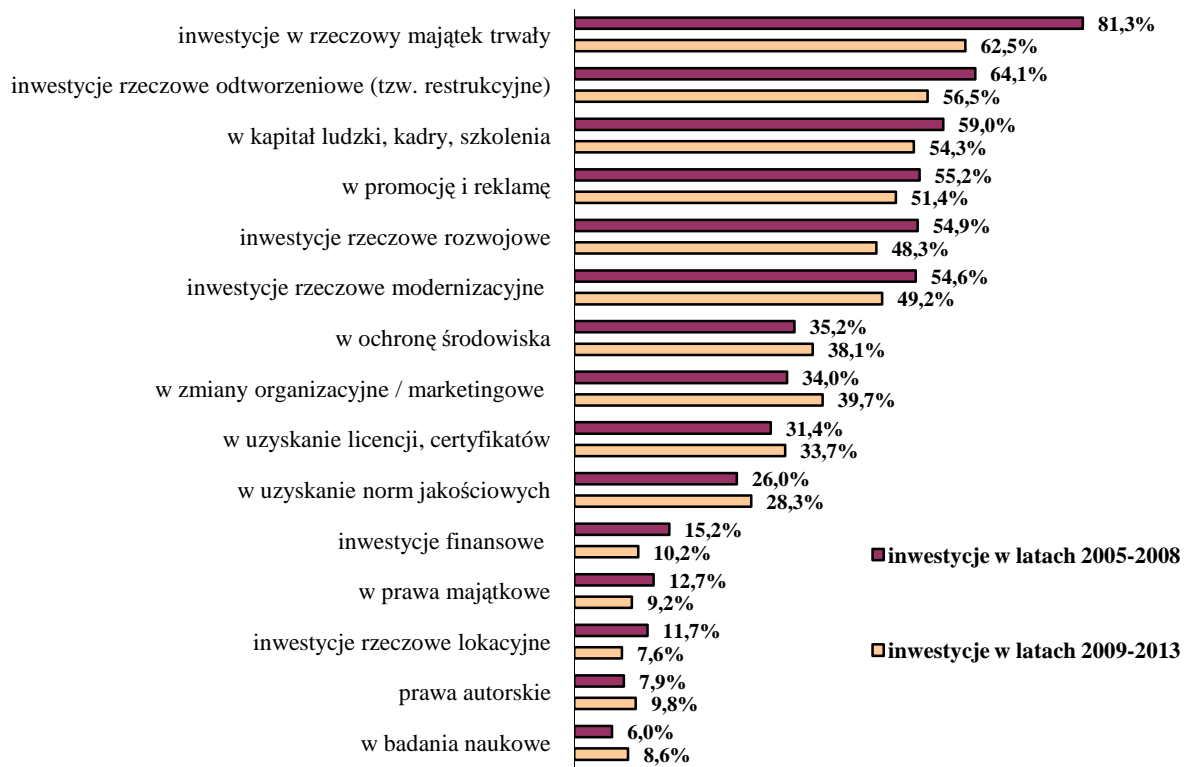
Firmy rzadko prowadziły inwestycje mające na celu lokatę zgromadzonego kapitału. Tylko 15,2% z nich dokonywało inwestycji w instrumenty finansowe, a 11,7% – inwestycji rzeczowych lokacyjnych, np. w szlachetne kruszce czy nieruchomości.

Na lata 2009-2013 najczęściej również planowane są **inwestycje rzeczowe**, tego rodzaju inwestycji zamierza dokonać 67,3% firm. Niewiele mniej firm planuje realizować inwestycje o charakterze niematerialnym, wśród nich najczęściej wskazywane inwestycje to inwestycje w kapitał ludzki. Warto odnotować, iż **inwestycje niematerialne**, takie jak zmiany organizacyjne i marketingowe, ochrona środowiska, uzyskanie licencji / certyfikatów czy norm jakościowych oraz inwestycje w prawa autorskie i w badania naukowe, przedsiębiorstwa w okresie 2009-2013 planują częściej niż w latach 2005-2008.

Średnia liczba zrealizowanych inwestycji w latach 2005-2008 jest nieznacznie wyższa (5,5) od średniej zaplanowanych przez małopolskich przedsiębiorców inwestycji (5,1) na lata 2009-2013.

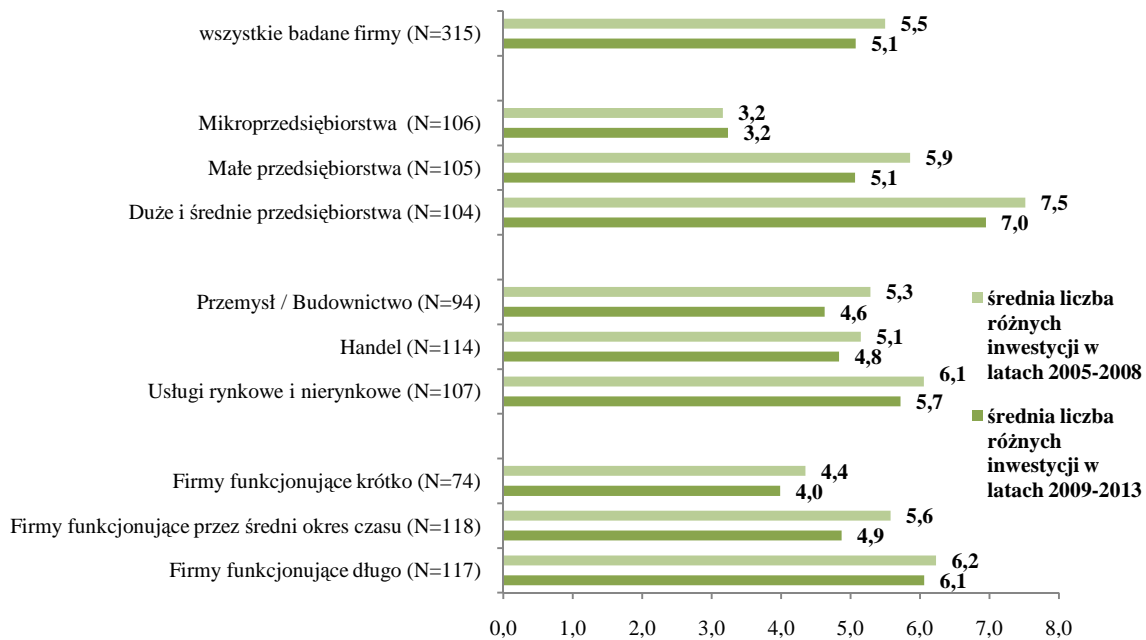

Wykres 3. Rodzaj prowadzonych / planowanych inwestycji.
Podstawa: wszystkie badane firmy; (N=315).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych* z badania.

Wykres 4. Średnia liczba podejmowanych inwestycji zrealizowanych w latach 2005-2008 / planowanych w latach 2009-2013.
Podstawa: wszystkie badane firmy; (N=315).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych* z badania.

*Dane do powyższego wykresu zostały zebrane za pomocą pytania wielokrotnego wyboru, z możliwością wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Inwestycje rzeczowych (każdego z wymienionych rodzajów) istotnie częściej dokonywały firmy średnie i duże oraz firmy o długoletnim stażu na rynku, a istotnie rzadziej mikroprzedsiębiorstwa oraz firmy o krótkim stażu. Inwestycje rzeczowych odtworzeniowych (pozwalających na utrzymanie dotychczasowego potencjału działalności), polegających m.in. na wymianie przestarzałego sprzętu na nowy, istotnie częściej dokonywały również firmy z branży usługowej (79,4% firm tej branży w porównaniu do 64,1% wśród ogółu małopolskich firm).

Inwestycje o charakterze niematerialnym najczęściej dokonywały firmy średnie i duże (79,8%), a najrzadziej mikroprzedsiębiorstwa (41,5%). Istotne różnice, w porównaniu z wartościami dla ogółu przedsiębiorstw, odnotowano nie tylko w przypadku najczęściej występujących inwestycji niematerialnych, takich jak inwestycje w kadry (86,6% dla firm średnich i dużych w porównaniu z 59% dla ogółu) czy w promocję i reklamę (63,5% do 55,2%), ale również dla takich działań, jak np. inwestycje w ochronę środowiska (53,8% w porównaniu do 35,2% wśród ogółu firm). Warto odnotować również fakt wyróżniania się na korzyść średnich i dużych firm pod względem inwestowania w uzyskanie licencji czy certyfikatów (45,2% do 31,4% dla ogółu firm).

Pod względem inwestycji o charakterze niematerialnym, na korzyść wyróżniają się firmy usługowe – istotnie częściej niż przeciętnie inwestujące w kadry (72% do 59% dla ogółu firm), a na niekorzyść firmy z branży przemysł / budownictwo, istotnie rzadziej inwestujące we wspomniany powyżej kapitał ludzki (50% do 59% dla ogółu firm) oraz w zmiany organizacyjne i marketingowe (25,5% w porównaniu z wartością 34% dla ogółu firm).

Tabela 2. Rodzaj prowadzonych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005-2008.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	inwestycje w rzeczowy majątek trwały	inwestycje rzeczowe odtworzeniowe	w kapitał ludzki, kadry, szkolenia	w promocję i reklamę	inwestycje rzeczowe rozwojowe	inwestycje rzeczowe modernizacyjne	w ochronę środowiska	w zmiany organizacyjne /marketingowe
wszystkie badane firmy (N=315)	81,3% (N=256)	64,1% (N=202)	59% (N=186)	55,2% (N=174)	54,9% (N=173)	54,6% (N=172)	35,2% (N=111)	34% (N=107)
Wielkość firmy								
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	63,2% (N=67)	41,5% (N=44)	22,6% (N=24)	39,6% (N=42)	36,8% (N=39)	34,9% (N=37)	17,9% (N=19)	10,4% (N=11)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	87,6% (N=92)	71,4% (N=75)	68,6% (N=72)	62,9% (N=66)	54,3% (N=57)	55,2% (N=58)	34,3% (N=36)	42,9% (N=45)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=104)	93,3% (N=97)	79,8% (N=83)	86,5% (N=90)	63,5% (N=66)	74% (N=77)	74% (N=56)	53,8% (N=56)	49% (N=51)
Branża firmy								
Przemysł / Budownictwo (N=94)	80,9% (N=76)	57,4% (N=54)	50% (N=47)	47,9% (N=45)	53,2% (N=50)	62,8% (N=59)	35,1% (N=33)	25,5% (N=25)
Handel (N=114)	78,9% (N=90)	55,3% (N=63)	54,4% (N=62)	62,3% (N=71)	52,6% (N=60)	47,4% (N=54)	32,5% (N=37)	36% (N=41)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	84,1% (N=90)	79,4% (N=85)	72% (N=77)	54,2% (N=58)	58,9% (N=63)	55,1% (N=59)	38,3% (N=41)	39,3% (N=42)
Okres funkcjonowania firmy na rynku								
Krótki (N=74)	70,3% (N=52)	50% (N=37)	39,2% (N=29)	56,8% (N=42)	47,3% (N=35)	41,9% (N=31)	27% (N=20)	24,3% (N=18)
Średni (N=118)	82,2% (N=97)	62,7% (N=74)	59,3% (N=70)	56,8% (N=67)	60,2% (N=71)	50,8% (N=60)	36,4% (N=43)	39% (N=46)
Długi (N=117)	87,2% (N=102)	75,2% (N=88)	70,9% (N=83)	53% (N=62)	57,3% (N=67)	67,5% (N=79)	40,2% (N=47)	36,8% (N=43)

Tabela 3. Rodzaj prowadzonych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005-2008 c.d.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	w uzyskanie licencji, certyfikatów	w uzyskanie norm jakościowych	inwestycje finansowe	w prawa majątkowe	inwestycje rzeczowe lokacyjne	prawa autorskie	w badania naukowe
wszystkie badane firmy (N=315)	31,4% (N=99)	26% (N=82)	15,2% (N=48)	12,7% (N=40)	11,7% (N=37)	7,9% (N=25)	6% (N=19)
Wielkość firmy							
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	13,2% (N=14)	11,3% (N=12)	6,6% (N=7)	4,7% (N=5)	8,5% (N=9)	0,9% (N=1)	3,8% (N=4)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	36,2% (N=38)	23,8% (N=25)	19% (N=20)	9,5% (N=10)	13,3% (N=14)	4,8% (N=5)	1,9% (N=2)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	45,2% (N=47)	43,3% (N=45)	20,2% (N=21)	24% (N=25)	13,5% (N=14)	18,3% (N=19)	12,5% (N=13)
Branża firmy							
Przemysł / Budownictwo (N=94)	29,8% (N=28)	38,3% (N=36)	11,7% (N=11)	12,8% (N=12)	8,5% (N=8)	5,3% (N=5)	9,6% (N=9)
Handel (N=114)	21,9% (N=25)	21,9% (N=25)	13,2% (N=15)	10,5% (N=12)	19,3% (N=22)	5,3% (N=6)	3,5% (N=4)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	43% (N=46)	19,6% (N=21)	20,6% (N=22)	15% (N=16)	6,5% (N=7)	13,1% (N=14)	5,6% (N=6)
Okres funkcjonowania firmy na rynku							
Krótki (N=74)	23% (N=17)	20,3% (N=15)	10,8% (N=8)	6,8% (N=5)	13,5% (N=10)	4,1% (N=3)	0% (N=0)
Średni (N=118)	31,4% (N=37)	22,9% (N=27)	15,3% (N=18)	14,4% (N=17)	11,9% (N=14)	8,5% (N=10)	5,1% (N=6)
Długi (N=117)	37,6% (N=44)	33,3% (N=39)	17,1% (N=20)	14,5% (N=17)	11,1% (N=13)	10,3% (N=12)	11,1% (N=13)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Struktura firm planujących inwestycje w najbliższych latach jest zbliżona do profilu firm inwestujących w latach 2005-2008. Istotnie częściej inwestycji rzeczowych (w majątek trwały, inwestycji modernizacyjnych, rozwojowych i odtworzeniowych) zamierzają dokonywać firmy średnie i duże. Na podstawie danych widać olbrzymią różnicę między przedsiębiorstwami różnej wielkości (średnie i duże, małe oraz mikroprzedsiębiorstwa) w kwestii planowanych inwestycji tego typu. W majątek trwały zamierza zainwestować 77,9% firm średnich i dużych, 66,7% małych, 43,4% mikroprzedsiębiorstw. W inwestycje rzeczowe odtworzeniowe 73,1% firm średnich i dużych, 57,1% małych, 39,6% mikroprzedsiębiorstw. W inwestycje rzeczowe rozwojowe 63,5% średnich i dużych, 44,8% małych, 36,8% mikroprzedsiębiorstw. Natomiast w inwestycje rzeczowe modernizacyjne 71,2% średnich i dużych firm, 47,6% małych oraz 29,2% mikroprzedsiębiorstw. W przypadku firm długo działających na rynku, także one istotnie częściej niż inne firmy zamierzają dokonać inwestycji rzeczowych w majątek trwały (70,1%), odtworzeniowy (65,8%), modernizacyjny (61,5%) oraz rozwojowy (59,8%).

Warto odnotować, że o ile w latach 2005-2008 firmy z branży przemysłowej / budowlanej nie wyróżniały się na niekorzyść pod względem inwestycji o charakterze materialnym, to w planach na lata 2009-2013 firmy te istotnie rzadziej zamierzają inwestować w rzeczowy majątek trwały (51,1%) czyli np. w maszyny, urządzenia czy środki transportu. Inwestycje niematerialne, podobnie jak w przeszłości, istotnie częściej zamierzają prowadzić firmy średnie i duże, dotyczy to zarówno inwestycji w kadry, w promocję i reklamę, jak i w zamiany organizacyjne oraz marketingowe, ochronę środowiska czy w uzyskanie certyfikatów. W zakresie planów dotyczących inwestycji niematerialnych na korzyść wyróżniają się firmy długo istniejące na rynku. Istotnie rzadziej inwestycje niematerialne będą prowadzić mikroprzedsiębiorstwa.

W porównaniu z latami 2005-2008, w planach inwestycyjnych na lata 2009-2013, spada odsetek przedsiębiorstw, które zamierzają inwestować nadwyżkę kapitału w inwestycje kapitałowe i lokacyjne. W inwestycje lokacyjne w latach 2005-2008 zainwestowało 11,7% firm, a w finansowe 15,2%. W planach inwestycyjnych tego typu inwestycje zamierza podjąć odpowiednio 7,6% (dla inwestycji kapitałowych) oraz 10,2% firm (dla inwestycji finansowych).

Wśród firm różnych branż, podobnie jak w przeszłości, na niekorzyść wyróżnia się branża przemysłowa / budowlana, która w ramach inwestycji niematerialnych istotnie rzadziej

będzie inwestować w szkolenie pracowników (43,6% w porównaniu do 54,3% dla ogółu firm) czy w promocję i reklamę (42,6% w porównaniu do 51,4% dla ogółu firm).

Tabela 4. Rodzaj planowanych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009-2013.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	inwestycje w rzeczowy majątek trwałe	inwestycje rzeczowe odtworzeniowe	w kapitał ludzki, kadry, szkolenia	w promocję i reklamę	inwestycje rzeczowe modernizacyjne	inwestycje rzeczowe rozwojowe	w zmiany organizacyjne/marketingowe	w ochronę środowiska
wszystkie badane firmy (N=315)	62,5% (N=197)	56,5% (N=178)	54,3% (N=171)	51,4% (N=162)	49,2% (N=1155)	48,3% (N=152)	39,7% (N=125)	38,1% (N=120)
Wielkość firmy								
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	43,4% (N=46)	39,6% (N=42)	32,1% (N=34)	34% (N=36)	29,2% (N=31)	36,8% (N=39)	20,8% (N=22)	26,4% (N=28)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	66,7% (N=70)	57,1% (N=60)	59% (N=62)	58,1% (N=61)	47,6% (N=50)	44,8% (N=47)	41,9% (N=44)	35,2% (N=37)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	77,9% (N=81)	73,1% (N=76)	72,1% (N=75)	62,5% (N=65)	71,2% (N=74)	63,5% (N=66)	56,7% (N=59)	52,9% (N=55)
Branża firmy								
Przemysł / Budownictwo (N=94)	51,1% (N=48)	51,1% (N=48)	43,6% (N=41)	42,6% (N=40)	47,9% (N=45)	44,7% (N=42)	33% (N=31)	40,4% (N=38)
Handel (N=114)	63,2% (N=72)	54,4% (N=62)	56,1% (N=64)	57,9% (N=66)	46,5% (N=53)	47,4% (N=54)	41,2% (N=47)	34,2% (N=39)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	72% (N=77)	63,6% (N=68)	61,7% (N=66)	52,3% (N=56)	53,3% (N=57)	52,3% (N=56)	43,9% (N=47)	40,2% (N=43)
Okres funkcjonowania firmy na rynku								
Krótki (N=74)	54,1% (N=40)	45,9% (N=34)	44,6% (N=33)	43,2% (N=32)	36,5% (N=27)	37,8% (N=28)	28,4% (N=21)	28,4% (N=21)
Średni (N=118)	61,9% (N=73)	55,9% (N=66)	50% (N=59)	50,8% (N=60)	45,8% (N=54)	44,9% (N=53)	39,8% (N=47)	36,4% (N=43)
Długi (N=117)	70,1% (N=82)	65,8% (N=77)	65,8% (N=77)	58,1% (N=68)	61,5% (N=72)	59,8% (N=70)	47% (N=55)	46,2% (N=54)

Tabela 5. Rodzaj planowanych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009-2013.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	w uzyskanie licencji, certyfikatów	w uzyskanie norm jakościowych	inwestycje finansowe	prawa autorskie	w prawa majątkowe	w badania naukowe	inwestycje rzeczowe lokacyjne
wszystkie badane firmy (N=315)	33,7% (N=106)	28,3% (N=89)	10,2% (N=32)	9,8% (N=31)	9,2% (N=29)	8,6% (N=27)	7,6% (N=24)
Wielkość firmy							
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	17% (N=18)	18,9% (N=20)	7,5% (N=8)	3,8% (N=4)	5,7% (N=6)	4,7% (N=5)	3,8% (N=4)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	37,1% (N=39)	23,8% (N=25)	12,4% (N=13)	5,7% (N=6)	5,7% (N=6)	2,9% (N=3)	8,6% (N=9)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	47,1% (N=49)	42,3% (N=44)	10,6% (N=11)	20,2% (N=21)	16,3% (N=17)	18,3% (N=19)	10,6% (N=11)
Branża firmy							
Przemysł / Budownictwo (N=94)	35,1% (N=33)	35,1% (N=33)	2,1% (N=2)	8,5% (N=8)	8,5% (N=8)	12,8% (N=12)	6,4% (N=6)
Handel (N=114)	27,2% (N=31)	21,9% (N=25)	7% (N=8)	5,3% (N=6)	8,8% (N=10)	3,5% (N=4)	8,8% (N=10)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	39,3% (N=42)	29% (N=31)	20,6% (N=22)	15,9% (N=17)	10,3% (N=11)	10,3% (N=11)	7,5% (N=8)
Okres funkcjonowania firmy na rynku							
Krótki (N=74)	27% (N=20)	18,9% (N=14)	10,8% (N=8)	5,4% (N=4)	5,4% (N=4)	2,7% (N=2)	9,5% (N=7)
Średni (N=118)	31,4% (N=37)	26,3% (N=31)	9,3% (N=11)	9,3% (N=11)	11% (N=13)	6,8% (N=8)	7,6% (N=9)
Długi (N=117)	41% (N=48)	36,8% (N=43)	11,1% (N=13)	12,8% (N=15)	9,4% (N=11)	13,7% (N=16)	6,8% (N=8)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie:

- Na podstawie analizy danych dotyczących struktury inwestycji, zarówno zrealizowanych w latach 2005-2008, jak i planowanych na lata 2009-2013, można stwierdzić, że są one nakierowane przede wszystkim na utrzymanie, modernizację i zakup materialnego majątku firmy, bezpośrednio związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą.
- Małopolskie firmy dość chętnie inwestowały i zamierzają w dalszym ciągu inwestować w rozwój kapitału ludzkiego oraz promocję i reklamę firmy.
- Średni poziom zrealizowanych inwestycji w latach 2005-2008 jest nieznacznie wyższy od średniego poziomu zaplanowanych przez małopolskich przedsiębiorców inwestycji na lata 2009-2013.
- Niepokojącym zjawiskiem występującym w latach 2005-2008 była mała liczba firm, które realizowały inwestycje zorientowane na pozyskanie nowych technologii zarówno za pomocą własnych badań, jak i uzyskania licencji i certyfikatów. W szacunkach dotyczących najbliższych lat (2009-2013) zarysowuje się jednak tendencja do zwiększenia się odsetka firm, które planują tego typu inwestycje, co może wynikać z konieczności uatrakcyjnienia oferty firm w warunkach trudniejszej sytuacji na rynku. Podobne przyczyny mogą stać za większym zainteresowaniem firm inwestycjami w uzyskanie norm jakościowych oraz zmianami organizacyjnymi i marketingowymi.
- Odwrotną tendencję można natomiast zaobserwować w przypadku planów inwestycyjnych, polegających na lokacie nadwyżki kapitału (tzn. inwestycji finansowych oraz inwestycji rzeczowych lokacyjnych), co także zapewne ma swoją przyczynę w trudniejszej sytuacji finansowej przedsiębiorstw.
- Istotny wpływ na rodzaj zrealizowanych inwestycji w latach 2005-2008 miała wielkość przedsiębiorstwa. Im większe przedsiębiorstwo, tym większa szansa na zrealizowanie danego typu inwestycji.

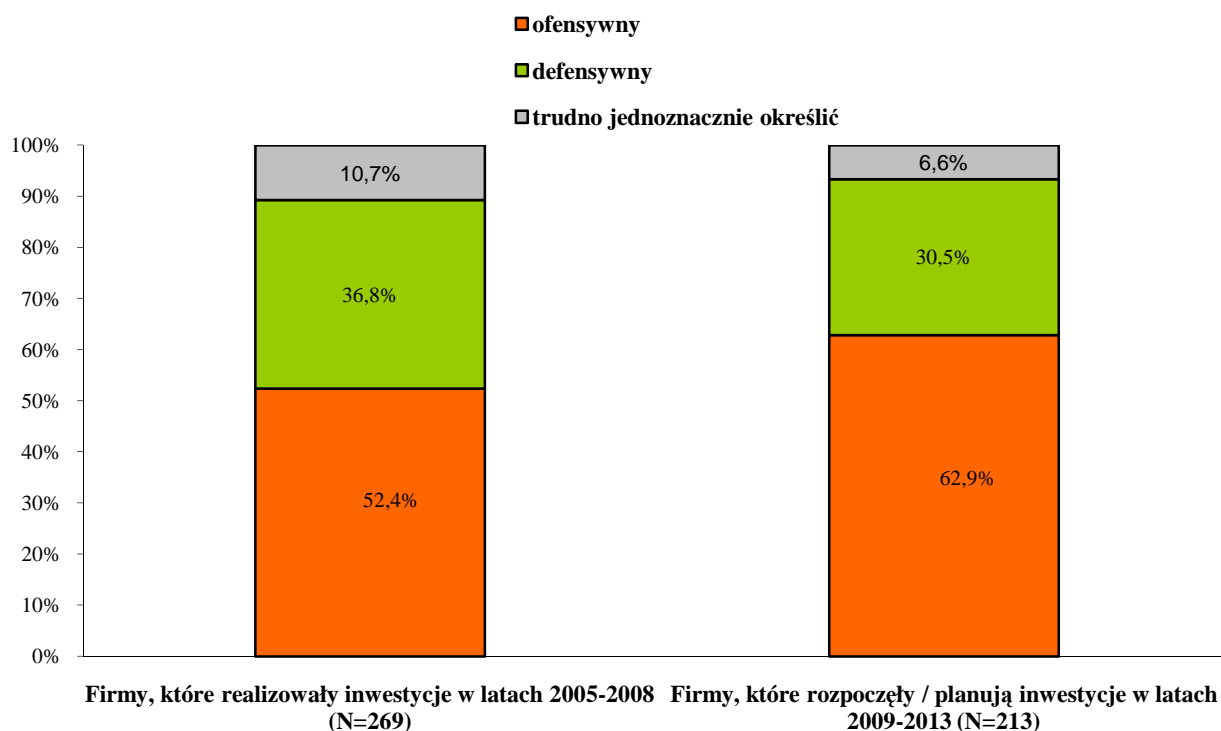
5. Strategie inwestowania

W odpowiedziach na pytanie o typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej widoczna jest przewaga strategii ofensywnej, mająca zwiększyć się w przypadku inwestycji planowanych na lata 2009-2013.

Dla okresu 2005-2008 można zauważyć istotną przewagę strategii ofensywnej firm z branży handlowej (61,7%). W przypadku firm planujących inwestycje na lata 2009-2013, tendencja ta nie jest aż tak widoczna. Istotnie rzadziej skłonność do strategii ofensywnych wyrażają małe firmy, przy czym i tak większość z nich taką właśnie strategię planuje przyjąć (52,1%).

Wykres 5. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej.

Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269 / planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 6. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej w poszczególnych rodzajach firm.
Podstawa: firmy, które realizowały inwestycje w latach 2005-2008; N=269.

	ofensywny	defensywny	trudno jednoznacznie określić
Ogółem (N=269)	52,4% (N=141)	36,8% (N=99)	10,7% (N=29)
Wielkość firmy			
Mikroprzedsiębiorstwa (N=72)	52,8% (N=38)	36,1% (N=26)	11,1% (N=8)
Małe przedsiębiorstwa (N=96)	50% (N=48)	40,6% (N=39)	9,4% (N=9)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=101)	54,5% (N=55)	33,7% (N=34)	11,8% (N=12)
Branża firmy			
Przemysł / Budownictwo (N=77)	50,6% (N=39)	42,9% (N=33)	6,5% (N=5)
Handel (N=94)	61,7% (N=58)	31,9% (N=30)	6,4% (N=6)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=98)	44,9% (N=44)	36,7% (N=36)	18,4% (N=18)
Okres funkcjonowania firmy na rynku			
Krótki (N=57)	50,9% (N=29)	40,4% (N=23)	8,8% (N=5)
Średni (N=98)	52% (N=51)	35,7% (N=35)	12,2% (N=12)
Długi (N=108)	54,6% (N=59)	35,2% (N=38)	10,2% (N=11)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 7. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej w poszczególnych rodzajach firm.
Podstawa: firmy, które rozpoczęły / planują inwestycje w latach 2009-2013; (N=213).

	ofensywny	defensywny	trudno jednoznacznie określić
Ogółem (N=213)	62,9% (N=134)	30,5% (N=65)	6,6% (N=14)
Wielkość firmy			
Mikroprzedsiębiorstwa (N=55)	65,5% (N=36)	30,9% (N=17)	3,6% (N=2)
Małe przedsiębiorstwa (N=73)	52,1% (N=38)	43,8% (N=32)	4,1% (N=3)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=85)	70,6% (N=60)	18,8% (N=16)	10,6% (N=9)
Branża firmy			
Przemysł / Budownictwo (N=53)	71,7% (N=38)	22,6% (N=12)	5,7% (N=3)
Handel (N=78)	59% (N=46)	37,2% (N=29)	3,9% (N=3)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=82)	61% (N=50)	29,3% (N=24)	9,7% (N=8)
Okres funkcjonowania firmy na rynku			
Krótki (N=44)	68,2% (N=30)	27,3% (N=12)	4,5% (N=2)
Średni (N=78)	67,9% (N=53)	28,2% (N=22)	3,9% (N=3)
Długi (N=89)	56,2% (N=50)	33,7% (N=30)	10,1% (N=9)

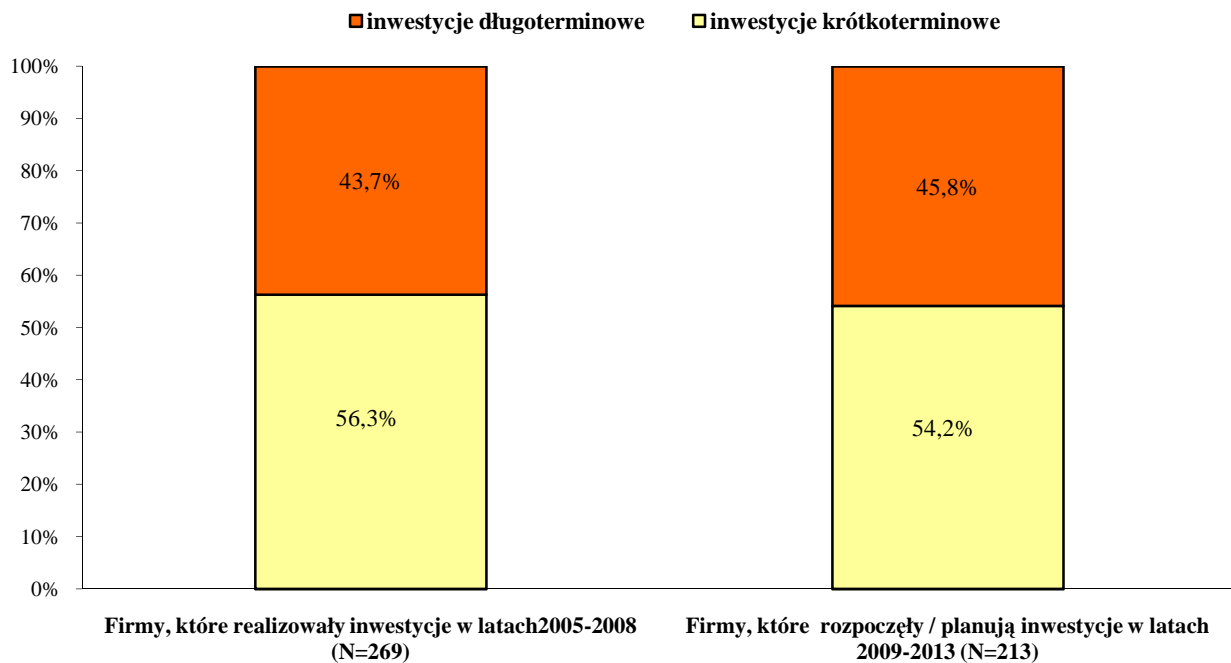
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania

Analiza inwestycji pod kątem długości okresu realizacji wykazuje nieznaczną przewagę inwestycji krótkookresowych, zarówno w latach 2005-2008, jak i 2009-2013. Można jednak mówić o względnym wyważeniu obu typów inwestycji, choć należałoby się spodziewać zwiększania udziału inwestycji długoterminowych wraz z dojrzewaniem przedsiębiorczości.

W firmach długo istniejących na rynku i prowadzących inwestycje w latach 2005-2008 wzrasta udział inwestycji długoterminowych (do 62,9%), jednak zależność ta nie jest istotna statystycznie. Taka sama tendencja rysuje się w przypadku firm planujących inwestycje na lata 2009-2013, choć również brak jej istotności statystycznej.

Wykres 6. Udział procentowy inwestycji krótko- i długoterminowych prowadzonych w firmach.
Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269 / planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 8. Udział procentowy inwestycji krótko- i długoterminowych prowadzonych w poszczególnych rodzajach firm.

Podstawa: firmy, które realizowały inwestycje w latach 2005-2008; N=269.

	inwestycje krótkoterminowe	inwestycje długoterminowe
Ogółem (N=269)	56,3% (N=152)	43,6% (N=117)
Wielkość firmy		
Mikroprzedsiębiorstwa (N=72)	57,6% (N=41)	42,4% (N=40)
Małe przedsiębiorstwa (N=96)	57,9% (N=56)	42,1% (N=40)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=101)	54,0% (N=55)	46,0% (N=46)
Branża firmy		
Przemysł / Budownictwo (N=77)	55,7% (N=43)	44,3% (N=34)
Handel (N=94)	57,6% (N=54)	42,4% (N=40)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=98)	55,5% (N=54)	44,5% (N=44)
Okres funkcjonowania firmy na rynku		
Krótki (N=57)	52,6% (N=30)	47,4% (N=27)
Średni (N=98)	49,7% (N=49)	50,27% (N=49)
Długi (N=108)	62,9% (N=68)	37,1% (N=40)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 9. Udział procentowy inwestycji krótko- i długoterminowych prowadzonych w poszczególnych rodzajach firm.

Podstawa: firmy, które rozpoczęły/planują inwestycje w latach 2009-2013; N=213.

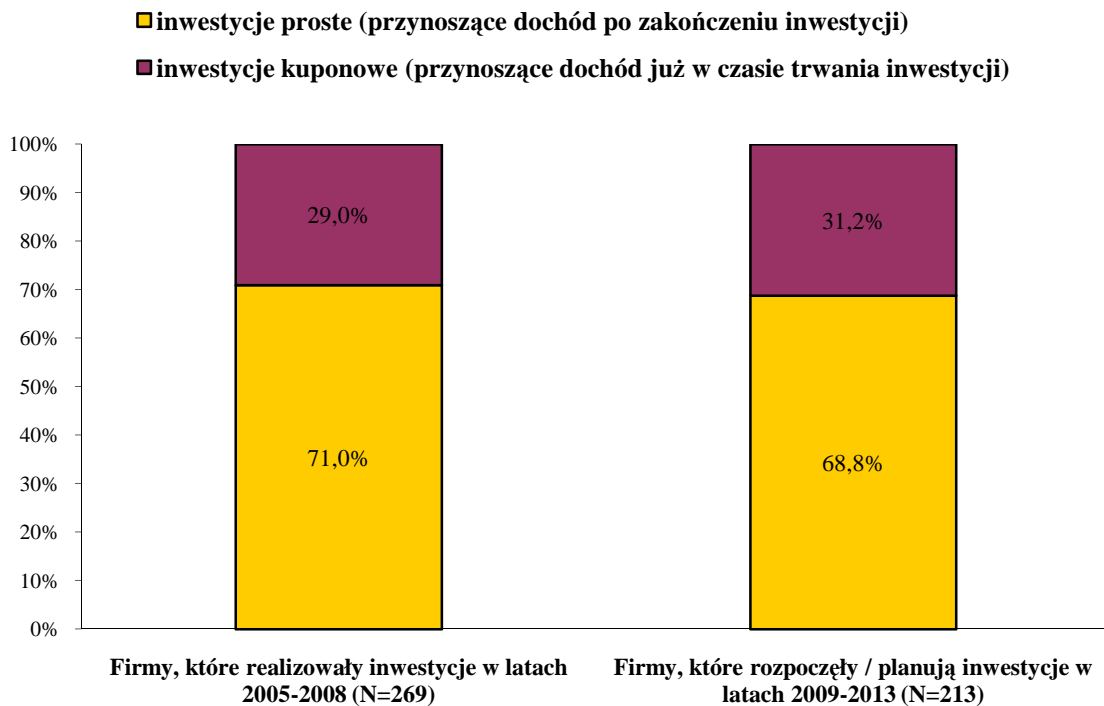
	inwestycje krótkoterminowe	inwestycje długoterminowe
Ogółem (N=213)	54,2% (N=115)	45,8% (N=98)
Wielkość firmy		
Mikroprzedsiębiorstwa (N=55)	56,1% (N=31)	43,9% (N=24)
Małe przedsiębiorstwa (N=73)	51,2% (N=37)	48,8% (N=36)
Średnie i duże przedsiębiorstwa (N=85)	55,8% (N=47)	44,2% (N=38)
Branża firmy		
Przemysł / Budownictwo (N=53)	61,1% (N=32)	38,9% (N=21)
Handel (N=78)	51,3% (N=40)	48,7% (N=38)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=82)	52,5% (N=43)	47,5% (N=39)
Okres funkcjonowania firmy na rynku		
Krótki (N=44)	44,5% (N=20)	55,5% (N=24)
Średni (N=78)	55,2% (N=43)	44,8% (N=35)
Długi (N=89)	58,8% (N=52)	41,2% (N=37)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania

Kolejnym analizowanym typem inwestycji były inwestycje kuponowe vs. proste. Pierwszy typ zakłada, że inwestycja przynosi dochód już w momencie jej trwania, w drugim zaś przypadku zwrotu z inwestycji można spodziewać się dopiero po jej zakończeniu. Inwestycje proste były realizowane w małopolskich przedsiębiorstwach zdecydowanie częściej (71%), częstsze są również plany dotyczące tego typu inwestowania (68,8%). Wynika to zapewne z większej łatwości w zdefiniowaniu faktycznego zwrotu z inwestycji dopiero po jej zakończeniu. Niektóre z inwestycji mają charakter kuponowy, jak chociażby inwestycje w kapitał ludzki, i to one w dużym stopniu odpowiadają za 30%-owy udział inwestycji kuponowych w ogólnym wolumenie inwestycji realizowanych przez małopolskie przedsiębiorstwa. Wyniki prezentuje wykres 7. znajdujący się na następnej stronie.

Wykres 8. Udział procentowy inwestycji prostych i kuponowych prowadzonych w firmie.
 Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269/ planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie:

- Interesującym zjawiskiem w przypadku planowanych przez firmy inwestycji na lata 2009-2013 jest zmiana strategii inwestowania w porównaniu z latami ubiegłymi (2005-2008). Obecnie większy odsetek przedsiębiorstw decyduje się na zastosowanie strategii ofensywnej, zmierzającej do umocnienia własnej pozycji na rynku, niż miało to miejsce w poprzednim badanym okresie. Może to wynikać z faktu, że firmy, które posiadają wystarczający kapitał do podjęcia inwestycji w sytuacji gorszej koniunktury na rynku, są w stanie w większym stopniu podejmować działania inwestycyjne kosztem osłabionej konkurencji (takie jak np. przejęcie firm zagrożonych upadkiem).
- Inne istniejące tendencje w zmianach strategii inwestowania to nieznaczne zwiększenie udziału inwestycji kuponowych oraz długoterminowych w planowanych przez małopolski przedsiębiorstwa inwestycjach.
- Firmy długo istniejące na rynku w większym stopniu niż inne dokonują inwestycji długoterminowych. Tendencja ta została zaobserwowana zarówno w przypadku inwestycji przeprowadzonych w latach 2005-2008, jak i planowanych na lata 2009-2013.

6. Finansowanie inwestycji

W poniższym rozdziale przedstawiono dane dotyczące sposobów i źródeł finansowania inwestycji przeprowadzonych przez małopolskie przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 oraz tych zaplanowanych na latach 2009-2013.

Spośród możliwych sposobów finansowania, w okresie 2005-2008 najpowszechniej wykorzystywanym źródłem były **środki własne firmy**. Prawie wszystkie małopolskie przedsiębiorstwa (94,8%) przy finansowaniu inwestycji skorzystały – przynajmniej w jakiejś części – z tego rodzaju zasobów finansowych. Drugim, pod względem powszechności wykorzystywania, źródłem były środki pochodzące z **kredytów** – skorzystało z nich 65,8% firm. **Fundusze publiczne** udało się pozyskać na cele inwestycyjne 27,5% małopolskim przedsiębiorstwom, natomiast z **dofinansowania z Unii Europejskiej** na cele inwestycyjne skorzystało 19% firm.

Respondenci zapytani o przyczyny, dla których przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 nie zdecydowały się na pozyskanie funduszy z zewnętrznych źródeł najczęściej odpowiadali, że nie było takiej potrzeby, ponieważ posiadali wystarczające środki własne na inwestycje. Inni wymieniali obawy wynikające ze zobowiązań związanych z otrzymaniem funduszy i koniecznością sprostania skomplikowanym procedurom. W kilku przypadkach (5 odpowiedzi) przedsiębiorstwa nie otrzymały dotacji, mimo złożenia wniosków. Sposoby pozyskiwania środków finansowych na cele inwestycyjne, w przypadku przedsiębiorstw zamierzających inwestować w latach 2009-2013 w porównaniu ze sposobami wykorzystanymi przez firmy w latach 2005-2008, różnią się liczbą wykorzystywanych źródeł (firmy planujące inwestować w latach 2009-2013 zamierzają skorzystać z większej liczby źródeł) oraz skalą wykorzystania dotacji publicznych oraz środków unijnych. Z 13 możliwych źródeł finansowania inwestycji³ małopolskie przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 wykorzystywały średnio 2,6 źródła, natomiast w planach na lata 2009-2013 średnia ta wzrasta do 3,5. O ile zarówno firmy inwestujące dotychczas, jak i firmy planujące inwestycje, najpowszechniej korzystały i będą korzystać ze środków własnych (94,8% w porównaniu do 92,5%) oraz kredytów (65,8% w porównaniu do 67,1%), to z takich środków jak dotacje

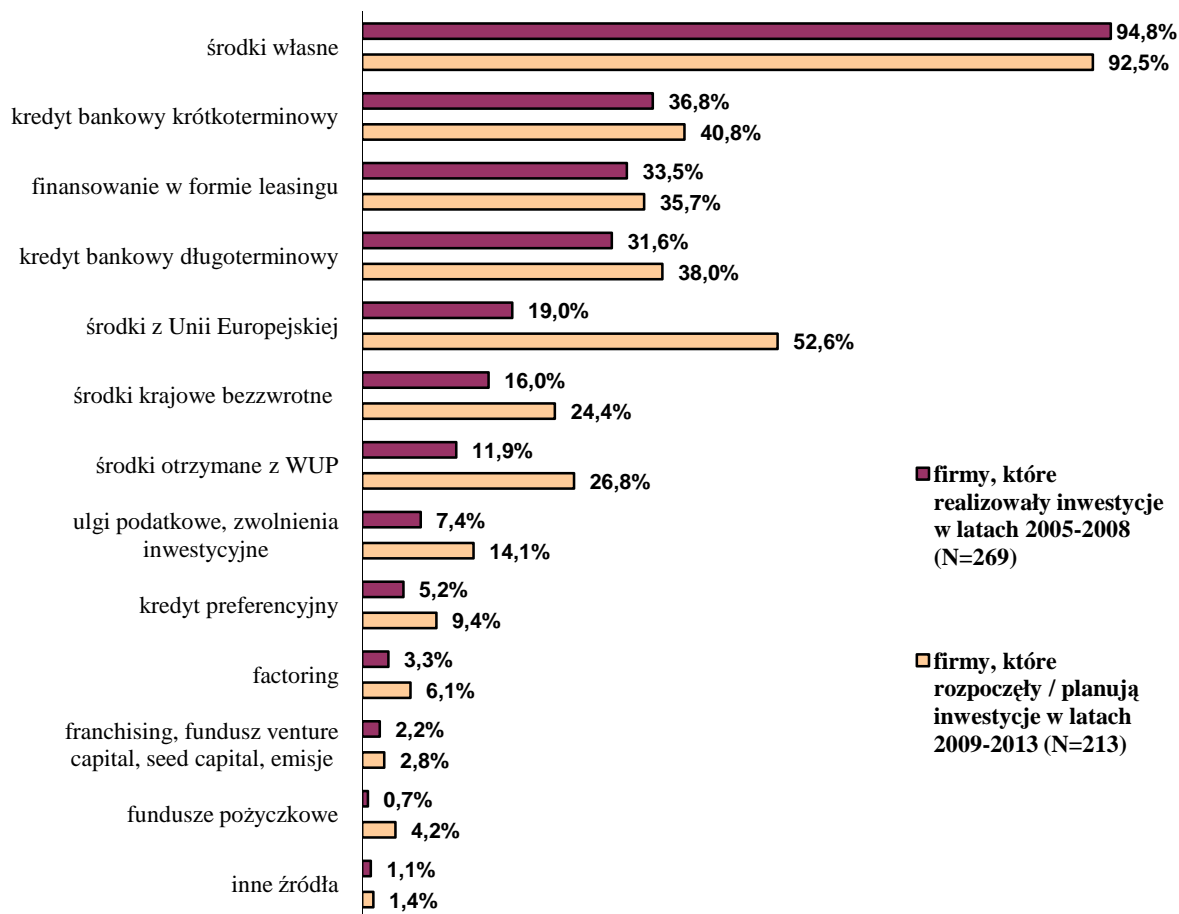
³ Respondenci zostali poproszeni o wybranie użytych i planowanych źródeł finansowania inwestycji z poniższej listy: środki własne; kredyty bankowe krótkoterminowe oraz długoterminowe; finansowanie w formie leasingu; kredyty preferencyjne; środki z Unii Europejskiej; środki krajowe bezzwrotne; środki otrzymane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy; factoring; fundusze pożyczkowe; franchising, fundusze *venture capital*, *seed capital* oraz inne źródła.

publiczne czy środki pochodzące z Unii Europejskiej firmy planujące inwestycje zamierzają skorzystać znacznie częściej niż udało się to w latach 2005-2008. Ze środków publicznych zamierza skorzystać 41,3%, udało się to 27,5% firmom dotychczas inwestującym, natomiast ze środków unijnych dofinansowanie zamierza uzyskać aż 52,6% firm, dotychczas udało się to tylko 19% firm prowadzących inwestycje w latach 2005-2008.

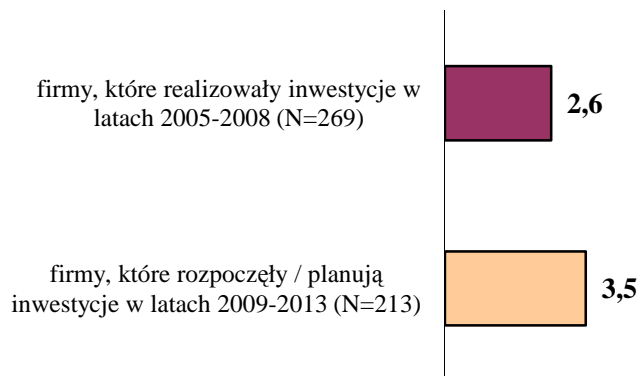
Wykres 9. Źródła finansowania inwestycji.

Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269 / planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Dane do powyższego wykresy zostały zebrane za pomocą pytania wielokrotnego wyboru, z możliwością wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Wykres 10. Średnia liczba wykorzystywanych źródeł finansowania inwestycji.**Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269 / planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.****Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.**

Firmy, w zależności od wielkości, branży oraz czasu funkcjonowania na rynku, różniły się częstością korzystania w latach 2005-2008 z poszczególnych sposobów finansowania. Najpopularniejsze źródło finansowania – środki własne – wykorzystywane było istotnie częściej przez firmy z branży przemysłowej / budowlanej (korzystało z nich 100% tego rodzaju przedsiębiorstw), a rzadziej niż przeciętnie – przez firmy usługowe (89,9%).

Spośród środków o charakterze kredytowym, kredyty krótkoterminowe oraz finansowanie w formie leasingu istotnie częściej wykorzystywane były na cele inwestycyjne przez firmy z branży handlowej (52,1% w przypadku kredytów krótkoterminowych w porównaniu do 36,8% dla ogółu firm oraz 44,7% w przypadku leasingu, w porównaniu do 33,5% wśród ogółu firm). Istotnie rzadziej natomiast z finansowania inwestycji za pomocą kredytów (krótko- i długoterminowych oraz leasingu) korzystały firmy z branży usługowej oraz firmy długo istniejące na rynku.

W przypadku środków pochodzących z Unii Europejskiej nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic na rzecz określonego typu firm. Jednak na poziomie tendencji można stwierdzić, iż częściej z tego rodzaju dofinansowania skorzystały firmy średnie i duże (30,7% w porównaniu z wartością 19% dla ogółu firm) oraz firmy branży usługowej (26,5%), natomiast stosunkowo najrzadziej – mikroprzedsiębiorstwa (5,6%).

Podobnie, jak w przypadku korzystania ze środków unijnych, również w odniesieniu do funduszy publicznych nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic dla poszczególnych rodzajów firm. Warto jednak zaznaczyć tendencje, jakie zarysowały się w odniesieniu do środków krajowych bezzwrotnych, które, podobnie jak unijne, częściej wykorzystywane były przez firmy z branży usługowej (35,7% w porównaniu do 16% dla ogółu firm), firmy średnie i duże (21,8%) oraz firmy o długoletnim stażu na rynku (23,1%).

Tabela 10. Źródła finansowania inwestycji wykorzystywane przez różnego rodzaju firmy.
Podstawa: firmy, które realizowały inwestycje w latach 2005-2008; N=269.

	środki własne	kredyt bankowy krótkoterminowy	finansowanie w formie leasingu	kredyt bankowy długoterminowy	środki z Unii Europejskiej	środki krajowe bezwrotne	środki otrzymane z WUP	ulgi podatkowe, zwolnienia inwestycyjne	Kredyt preferencyjny	Factoring	franchising, fundusz venture capital, seed capital, emisje	fundusze pożyczkowe	inne
Ogółem (N=269)	94,8% (N=255)	36,8% (N=99)	33,5% (N=90)	31,6% (N=85)	19% (N=51)	16% (N=43)	11,9% (N=32)	7,4% (N=20)	5,2% (N=14)	3,3% (N=9)	2,2% (N=6)	0,7% (N=2)	1,1% (N=3)
Wielkość firmy													
Mikroprzedsiębiorstwa (N=72)	95,8% (N=69)	38,9% (N=28)	15,3% (N=11)	22,2% (N=16)	5,6% (N=4)	5,6% (N=4)	5,6% (N=4)	5,6% (N=4)	5,6% (N=4)	1,4% (N=1)	2,8% (N=2)	0% (N=0)	2,8% (N=2)
Małe przedsiębiorstwa (N=96)	94,8% (N=91)	38,5% (N=37)	38,5% (N=37)	32,3% (N=31)	16,7% (N=16)	17,7% (N=17)	15,6% (N=15)	8,3% (N=8)	4,2% (N=4)	4,2% (N=4)	0% (N=0)	0% (N=0)	0% (N=0)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=101)	94,1% (N=95)	33,7% (N=34)	41,6% (N=42)	37,6% (N=38)	30,7% (N=31)	21,8% (N=22)	12,9% (N=13)	7,9% (N=8)	5,9% (N=6)	4% (N=4)	4% (N=4)	2% (N=2)	1% (N=1)
Branża firmy													
Przemysł / Budownictwo (N=77)	100% (N=77)	37,7% (N=29)	31,2% (N=24)	35,1% (N=27)	15,6% (N=12)	2,6% (N=2)	7,8% (N=6)	5,2% (N=4)	6,5% (N=5)	2,6% (N=2)	1,3% (N=1)	1,3% (N=1)	0% (N=0)
Handel (N=94)	95,7% (N=90)	52,1% (N=49)	44,7% (N=42)	37,2% (N=35)	13,8% (N=13)	6,4% (N=6)	16% (N=15)	9,6% (N=9)	6,4% (N=6)	7,4% (N=7)	2,1% (N=2)	0% (N=0)	2,1% (N=2)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=98)	89,8% (N=88)	21,4% (N=21)	24,5% (N=24)	23,5% (N=23)	26,5% (N=26)	35,7% (N=35)	11,2% (N=11)	7,1% (N=7)	3,1% (N=3)	0% (N=0)	3,1% (N=3)	1% (N=1)	1% (N=1)
Okres funkcjonowania firmy na rynku													
Krótki (N=57)	93% (N=53)	35,1% (N=20)	24,6% (N=14)	31,6% (N=18)	19,3% (N=11)	14% (N=8)	12,3% (N=7)	5,3% (N=3)	8,8% (N=5)	0% (N=0)	0% (N=0)	1,8% (N=1)	1,8% (N=1)
Średni (N=98)	94,9% (N=93)	40,8% (N=40)	49% (N=48)	39,8% (N=39)	17,3% (N=17)	8,2% (N=8)	13,3% (N=13)	8,2% (N=8)	6,1% (N=6)	7,1% (N=7)	4,1% (N=4)	1% (N=1)	1% (N=1)
Długi (N=108)	96,3% (N=104)	34,3% (N=37)	25% (N=27)	24,1% (N=26)	20,4% (N=22)	23,1% (N=25)	11,1% (N=12)	8,3% (N=9)	2,8% (N=3)	1,9% (N=2)	1,9% (N=2)	0% (N=0)	0,9% (N=1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Poziom deklaracji dotyczących wykorzystania w latach 2009-2013 poszczególnych sposobów finansowania jest mniej zróżnicowany w zależności od wielkości, branży czy czasu istnienia firmy na rynku niż miało to miejsce w przypadku firm inwestujących w latach 2005-2008.

Istotne różnice zarysowały się głównie w stosunku do kredytów krótkoterminowych, z których w celach inwestycyjnych w ciągu najbliższych pięciu lat istotnie częściej zamierzają skorzystać firmy z branży handlowej – 50% z nich, oraz firmy o średnim stażu na rynku – 51,3% (w porównaniu z wartością 40,8% dla ogółu firm), a istotnie rzadziej firmy z branży usługowej (24,4%). Podobnie, jak w przypadku zrealizowanych inwestycji, również w planach na przyszłość firmy z branży przemysłowej / budowlanej istotnie częściej zamierzają skorzystać własne środki finansowe.

Tabela 11. Źródła finansowania inwestycji planowane do wykorzystania przez różnego rodzaju firmy.
 Podstawa: firmy, które rozpoczęły / planują inwestycje w latach 2009-2013; N=213.

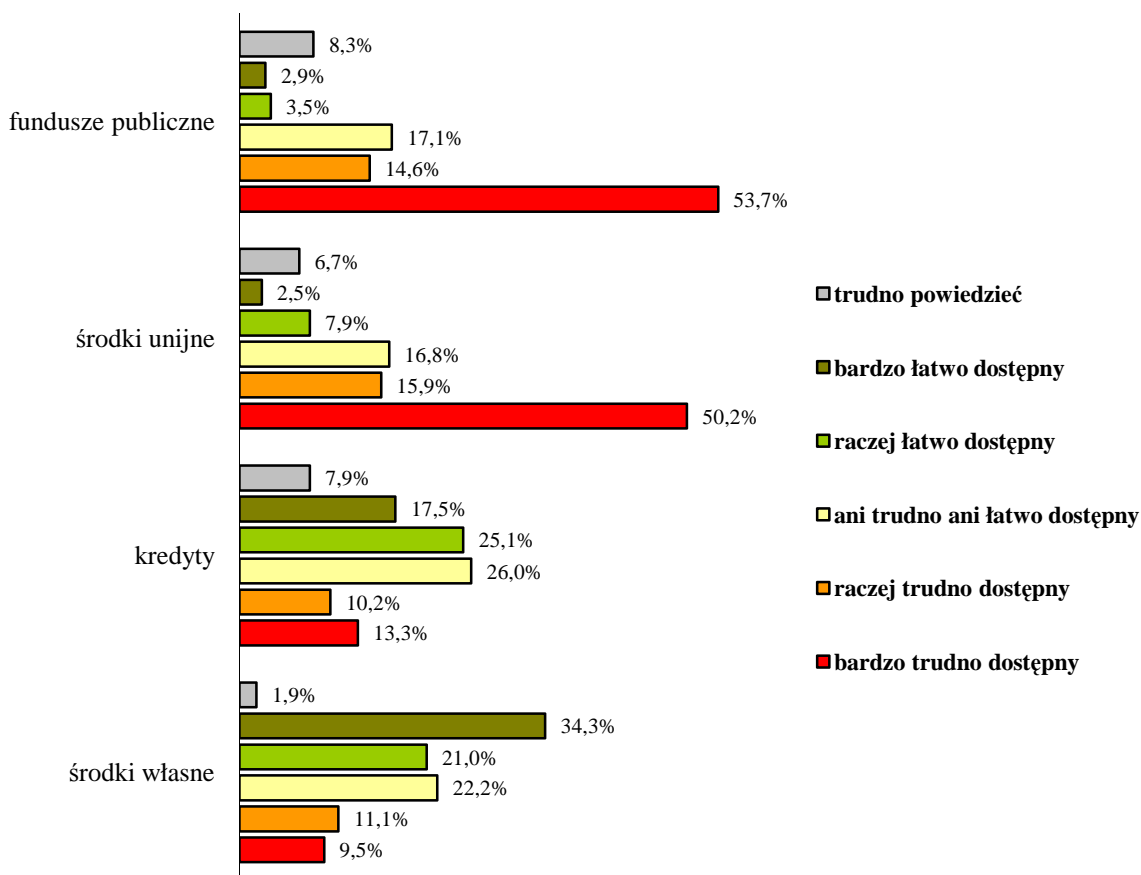
	środki własne	środki z Unii Europejskiej	kredyt bankowy krótkoterminowy	kredyt bankowy długoterminowy	finansowanie w formie leasingu	środki otrzymane z WUP	środki krajowe bezzwrotne	ulgi podatkowe, zwolnienia inwestycyjne	kredyt preferencyjny	Factoring	fundusze pożyczkowe	franchising, fundusz venture capital, seed capital, emisje	inne
Ogółem (N=213)	92,5% (N=197)	52,6% (N=112)	40,8% (N=87)	38% (N=81)	35,7% (N=76)	26,8% (N=57)	24,4% (N=52)	14,1% (N=30)	9,4% (N=20)	6,1% (N=13)	4,2% (N=9)	2,8% (N=6)	1,4% (N=3)
Wielkość firmy													
Mikroprzedsiębiorstwa (N=55)	92,7% (N=51)	41,8% (N=23)	38,2% (N=21)	30,9% (N=17)	23,6% (N=13)	21,8% (N=12)	18,2% (N=10)	21,8% (N=12)	10,9% (N=6)	3,6% (N=2)	7,3% (N=4)	1,8% (N=1)	3,6% (N=2)
Małe przedsiębiorstwa (N=73)	90,4% (N=66)	53,4% (N=39)	47,9% (N=35)	37% (N=27)	42,5% (N=31)	31,5% (N=13)	27,4% (N=20)	15,1% (N=11)	11% (N=8)	6,8% (N=5)	4,1% (N=3)	1,4% (N=1)	0% (N=0)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=85)	94,1% (N=80)	58,8% (N=50)	36,5% (N=31)	43,5% (N=37)	37,6% (N=32)	25,9% (N=22)	25,9% (N=22)	8,2% (N=7)	7,1% (N=6)	7,1% (N=6)	2,4% (N=2)	4,7% (N=4)	1,2% (N=1)
Branża firmy													
Przemysł / Budownictwo (N=53)	100% (N=53)	56,6% (N=30)	52,8% (N=28)	37,7% (N=20)	41,5% (N=22)	20,8% (N=11)	13,2% (N=7)	9,4% (N=5)	5,7% (N=3)	1,9% (N=1)	1,9% (N=1)	0% (N=0)	0% (N=0)
Handel (N=78)	91% (N=71)	42,3% (N=33)	50% (N=39)	51,3% (N=40)	46,2% (N=36)	37,2% (N=29)	17,9% (N=14)	17,9% (N=14)	14,1% (N=11)	14,1% (N=11)	7,7% (N=6)	2,6% (N=2)	1,3% (N=1)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=82)	89% (N=73)	59,8% (N=49)	24,4% (N=20)	25,6% (N=21)	22% (N=18)	20,7% (N=17)	37,8% (N=31)	13,4% (N=11)	7,3% (N=6)	1,2% (N=1)	2,4% (N=2)	4,9% (N=4)	2,4% (N=2)
Okres funkcjonowania firmy na rynku													
Krótki (N=44)	95,5% (N=42)	54,5% (N=24)	34,1% (N=15)	38,6% (N=17)	27,3% (N=12)	29,5% (N=13)	25% (N=11)	25% (N=11)	11,4% (N=5)	2,3% (N=1)	4,5% (N=2)	4,5% (N=2)	0% (N=0)
Średni (N=78)	91% (N=71)	44,9% (N=35)	51,3% (N=40)	42,3% (N=33)	50% (N=39)	24,4% (N=19)	19,2% (N=15)	15,4% (N=12)	11,5% (N=9)	7,7% (N=6)	3,8% (N=3)	3,8% (N=3)	1,3% (N=1)
Długi (N=89)	92,1% (N=82)	58,4% (N=52)	36% (N=32)	33,7% (N=30)	27% (N=24)	27% (N=24)	29,2% (N=26)	7,9% (N=7)	6,7% (N=6)	6,7% (N=6)	4,5% (N=4)	1,1% (N=1)	2,2% (N=2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Środki dotychczas najrzadziej wykorzystywane przez firmy, czyli fundusze unijne oraz inne fundusze publiczne, są jednocześnie najczęściej uznawane za środki trudno dostępne. Trudności z uzyskaniem funduszy publicznych deklaruje 68,3% badanych firm. Bardzo zbliżony odsetek firm (66,1%) dostrzega trudności związane z dofinansowaniem inwestycji ze środków unijnych. W pytaniu tym (i kolejnych) respondenci proszeni byli o ocenę trudności pozyskiwania (dostępności i elastyczności wydatkowania) środków z czterech zasadniczych źródeł finansowania: funduszy publicznych, środków unijnych, kredytów i środków własnych.

Wykres 11. Ocena dostępności różnych typów finansowania inwestycji.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania

Istotnie częściej trudności związane z pozyskaniem środków publicznych na inwestycje deklarowały mikroprzedsiębiorstwa (76,4%, w porównaniu do 68% wśród ogółu firm). W większym stopniu niż przeciętnie na tego rodzaju trudności wskazywały również firmy z branży handlowej (77,2%). Natomiast istotnie rzadziej środki publiczne uznawane były za trudno dostępne przez firmy z branży usługowej. Firmy te wydają się mieć dobre doświadczenia z otrzymywaniem dofinansowania z funduszy państwowych – dotychczas korzystały z niego częściej niż pozostałe branże oraz częściej planują z niego skorzystać w przyszłości. Niska ocena dostępności środków unijnych była raczej wyrównana w firmach poszczególnych wielkości i branż. Nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic w ocenie.

Respondenci zapytani o przyczyny małej dostępności zewnętrznych środków finansowania, najczęściej (35% odpowiedzi) wymieniali wszelkiego rodzaju trudności formalne polegające na dużym stopniu skomplikowania procedur składania wniosków, oraz wysokie wymagania stawiane potencjalnym beneficjentom dofinansowań w przypadku funduszy unijnych. Przedsiębiorcy zwracali uwagę, że wobec dużej liczby innych firm,

starających się o przyznanie dotacji ze środków unijnych, i wynikającej z tego niepewności otrzymania dofinansowania, czasochłonne i wymagające wiedzy wypełnienie procedur aplikacyjnych wydaje im się nieopłacalne. Dodatkowo część respondentów (7% odpowiedzi) przyznawała, że na przeszkodzie w otrzymaniu funduszy ze źródeł zewnętrznych, w szczególności ze źródeł unijnych i publicznych, stoi brak wystarczającej wiedzy i dostępnych informacji na temat możliwości oraz sposobu ich pozyskania przez firmy.

Dla części firm (20% odpowiedzi) poważnym utrudnieniem jest także specyfika przedsiębiorstwa: jego wielkość oraz branża, w której prowadzona jest działalność gospodarcza. Dotyczy to w szczególności mikroprzedsiębiorstw zajmujących się handlem, którym, jak twierdzą respondenci, środki unijne „nie przysługują”. Istnieje także grupa przedsiębiorstw, dla których ograniczenia w pozyskiwaniu środków ze źródeł zewnętrznych wynikają z ich statusu prawnego (spółdzielnie, placówki publiczne).

W przypadku komercyjnych źródeł finansowania (kredyty bankowe), są one uznawane za trudno dostępne dla firm z powodu niechęci banków do udzielania kredytów, oraz zaostrożenia kryteriów ich przyznawania.

Tabela 12. Firmy oceniające dostępność różnych typów finansowania jako bardzo lub raczej trudne.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	środki własne	fundusze publiczne	środki unijne	Kredyty
Wszystkie badane firmy (N=315)	20,6% (N=65)	68,3% (N=215)	66% (N=208)	23,5% (N=74)
Wielkość firmy				
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	23,6% (N=25)	76,4% (N=81)	72,6% (N=77)	28,3% (N=30)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	19% (N=20)	65,7% (N=69)	60% (N=63)	23,8% (N=25)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	19,2% (N=20)	62,5% (N=65)	65,4% (N=68)	18,3% (N=19)
Branża firmy				
Przemysł / Budownictwo (N=94)	13,8% (N=13)	72,3% (N=68)	63,8% (N=60)	22,3% (N=21)
Handel (N=114)	26,3% (N=30)	77,2% (N=88)	71,1% (N=81)	20,2% (N=23)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	20,6% (N=22)	55,1% (N=59)	62,6% (N=67)	28% (N=30)
Okres funkcjonowania firmy na rynku				
Krótki (N=74)	17,6% (N=13)	71,6% (N=53)	67,6% (N=50)	27% (N=20)
Średni (N=118)	17,8% (N=21)	68,6% (N=81)	66,9% (N=79)	15,3% (N=18)
Długi (N=117)	23,9% (N=28)	65% (N=76)	64,1% (N=75)	28,2% (N=33)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania

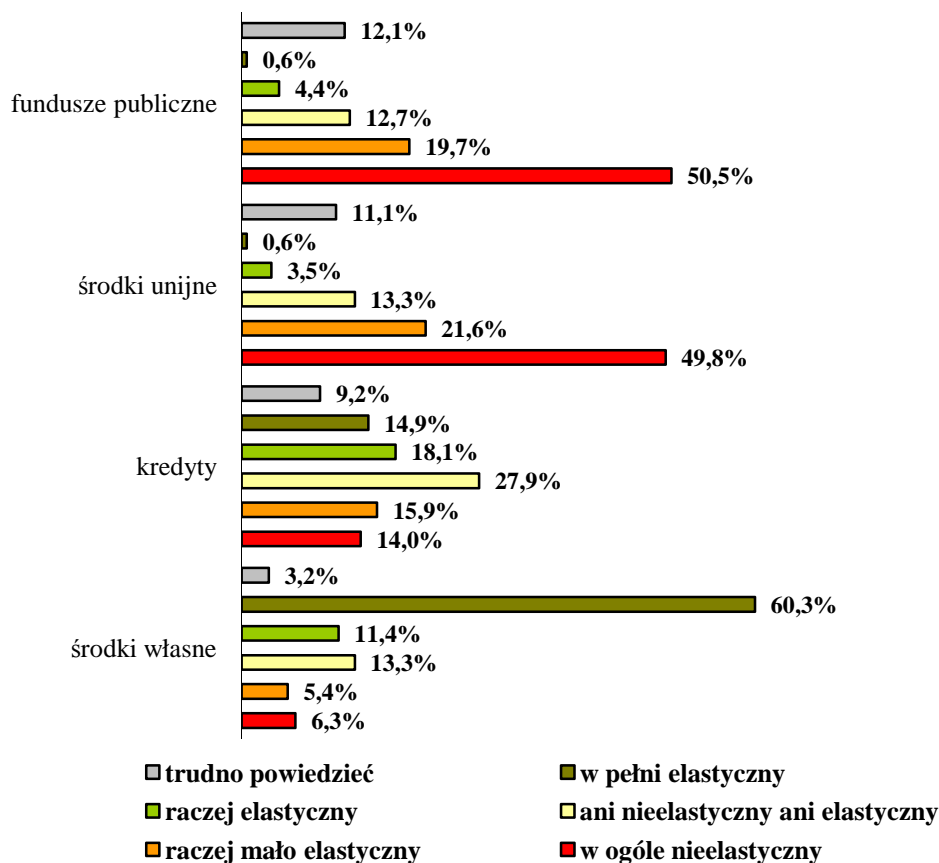
Fundusze publiczne oraz unijne uznawane są za mało elastyczne w sposobie wydatkowania. Twierdzi tak nieco ponad 70% przedstawicieli badanych firm. Małą elastyczność wydatkowania środków z funduszy publicznych także częściej zgłaszają firmy z branży handlowej (78,9%). Z kolei nieelastyczność w sposobie wydatkowania środków

unijnych istotnie częściej deklarują firmy średniej i dużej wielkości (79,8% w porównaniu z 71,4% dla ogółu firm).

Wykres 12. Ocena elastyczności wydatkowania środków pozyskiwanych z różnych źródeł na finansowanie inwestycji.

Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 13. Firmy oceniające różne typy finansowania jako w ogóle lub raczej nieelastyczne.

Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	środki własne	fundusze publiczne	środki unijne	Kredyty
Wszystkie badane firmy (N=315)	11,7% (N=37)	70,2% (N=221)	71,4% (N=225)	29,8% (N=94)
Wielkość firmy				
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	11,3% (N=12)	67% (N=71)	64,2% (N=68)	31,1% (N=33)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	10,5% (N=11)	70,5% (N=74)	70,5% (N=74)	24,8% (N=26)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	13,5% (N=14)	73,1% (N=76)	79,8% (N=83)	33,7% (N=35)
Branża firmy				
Przemysł / Budownictwo (N=94)	6,4% (N=6)	66% (N=62)	66% (N=62)	23,4% (N=22)
Handel (N=114)	8,8% (N=10)	78,9% (N=90)	75,4% (N=86)	28,9% (N=33)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	19,6% (N=21)	64,5% (N=69)	72% (77)	36,4% (N=39)
Okres funkcjonowania firmy na rynku				
Krótki (N=74)	14,9% (N=11)	75,7% (N=56)	66,2% (N=49)	36,5% (N=27)
Średni (N=118)	10,2% (N=12)	69,5% (N=82)	75,4% (N=89)	24,6% (N=29)
Długi (N=117)	10,3% (N=12)	68,4% (N=80)	71,8% (N=84)	30,8% (N=36)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

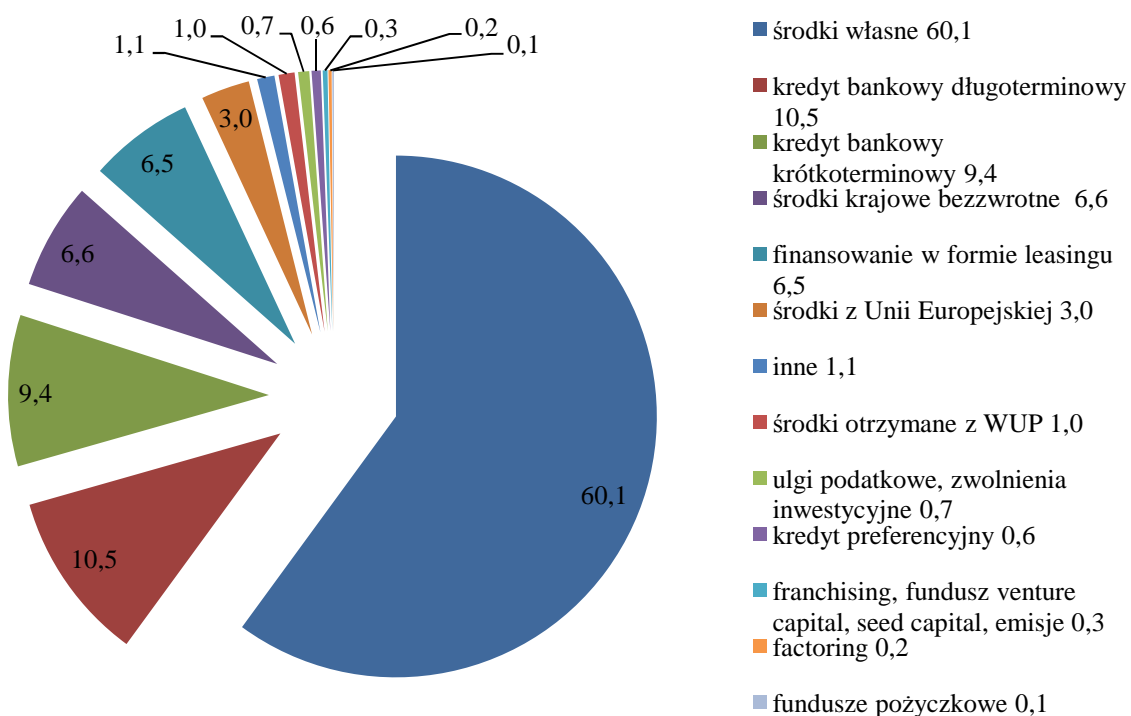
Jak zaznaczono, najpowszechniej wykorzystywanym źródłem finansowania inwestycji w latach 2005-2008 były środki posiadane przez firmę, drugim pod względem powszechności korzystania były środki pochodzące z kredytów, w następnej kolejności fundusze publiczne, a jako ostatnie dofinansowanie z Unii Europejskiej. Ranking ten został zachowany w przypadku udziału środków pochodzących z poszczególnych źródeł w finansowaniu inwestycji w latach 2005-2008. I tak, najpowszechniej wykorzystywane środki będące w posiadaniu firmy miały największy – na poziomie 60,4% – udział w finansowaniu inwestycji. Drugie pod względem powszechności kredyty miały średnio 27,3% udział w finansowaniu inwestycji, a stosunkowo najmniej popularne środki publiczne i unijne – odpowiednio 8,3% i 3,0%.

Relacja udziału środków unijnych w finansowaniu inwestycji do zasięgu ich wykorzystania wydaje się mało korzystna: środki unijne były wykorzystywane przez prawie 20% firm inwestujących w latach 2005-2008, a należące do środków publicznych środki krajowe bezzwrotne przez 16% firm. Niemniej jednak to udział dotacji unijnych był ponad dwukrotnie niższy niż środków krajowych bezzwrotnych (3% w porównaniu do 6,6%).

Na zmianę tej sytuacji liczą firmy planujące inwestycje na lata 2009-2013 i spodziewają się, że w inwestycjach planowanych na najbliższe lata środki unijne stanowić będą średnio 12,5% nakładów przeznaczonych na inwestycje.

Wykres 13. Udział środków pochodzących z poszczególnych źródeł w finansowaniu inwestycji w latach 2005-2008.

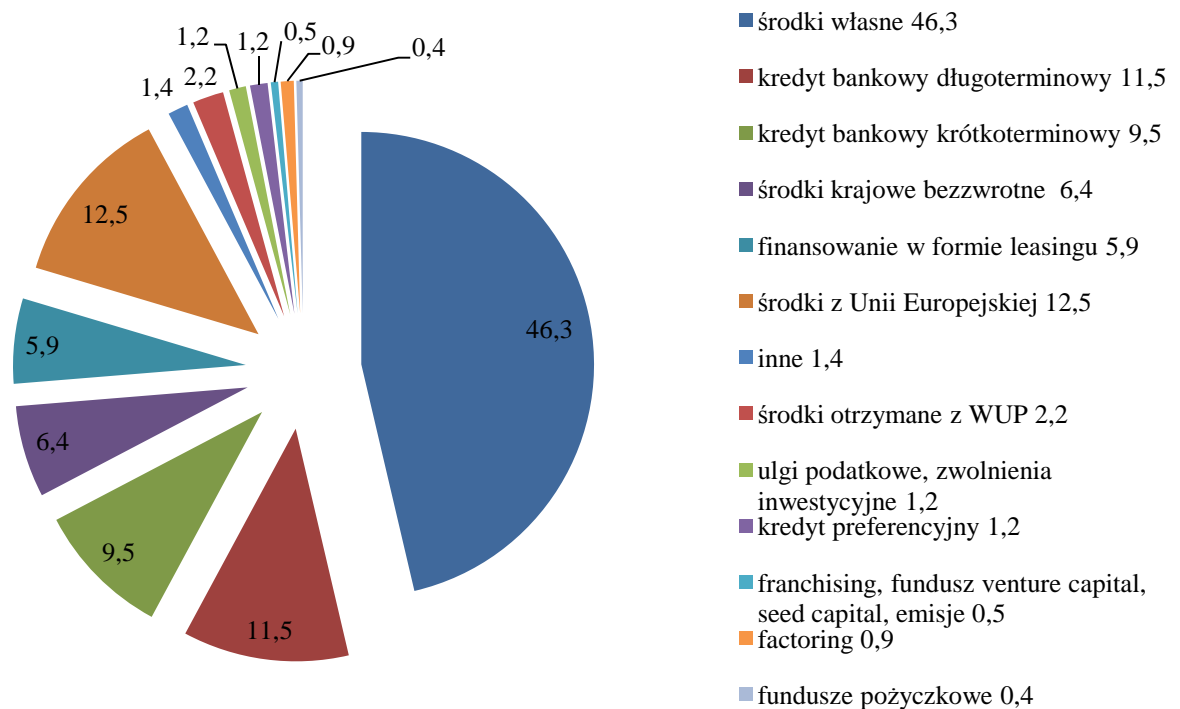
Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269. Dane wyrażone w %.*

Wykres 14. Udział środków pochodzących z poszczególnych źródeł w finansowaniu inwestycji w latach 2009-2013.

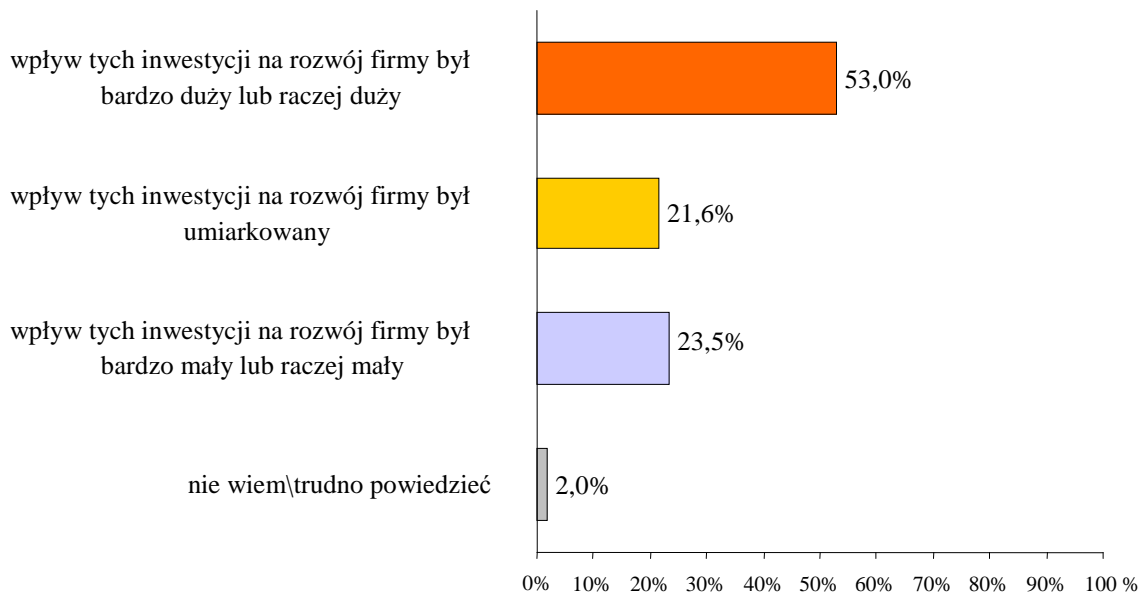
Podstawa: firmy planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213. Dane wyrażone w %*.

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.
Możliwość wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Firmy, którym udało się skorzystać z dofinansowania inwestycji ze środków unijnych, w większości (53%) oceniły, że dzięki pozyskanym w ten sposób środkom udało im się przeprowadzić efektywne inwestycje, mające korzystny wpływ na rozwój lub modernizację ich firmy. Struktura oceny efektywności inwestycji finansowanych ze środków unijnych została przedstawiona na wykresie 14 na następnej stronie.

Wykres 15. Ocena efektywności inwestycji finansowanych ze środków unijnych.
Podstawa: firmy, które w latach 2005-2008 wykorzystywały środki unijne w finansowaniu inwestycji;
N=51.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie:

Analiza odpowiedzi respondentów na temat sposobu i źródeł finansowania inwestycji w kontekście inwestycji przeprowadzonych przez małopolskie przedsiębiorstwa w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013, skłania do następujących wniosków:

- Dominującym źródłem finansowania, zarówno w przypadku inwestycji zrealizowanych w latach 2005-2008, jak i planowanych na lata 2009-2013, są środki własne przedsiębiorstw. Jednak w planach inwestycyjnych więcej przedsiębiorstw, niż miało to miejsce w latach 2005-2008, zaczyna uwzględniać środki unijne i publiczne, jako potencjalne źródło finansowania inwestycji. Zwiększa się także rola środków unijnych w planowanych inwestycjach. O ile w inwestycjach realizowanych w latach 2005-2009 stanowiły one zaledwie 3% wszystkich funduszy przeznaczonych na inwestycje, o tyle w planach inwestycyjnych na lata 2009-2013 ich udział miałby wzrosnąć do 12,5%.
- Mniejsze zainteresowanie funduszami unijnymi i publicznymi przy realizacji inwestycji w latach 2005-2008 wynikało z uznania tych źródeł finansowania przez większość firm za trudno bądź bardzo trudno dostępne oraz mało elastyczne. Owa trudność miałaby polegać, według respondentów, na skomplikowaniu procedur aplikacyjnych, wysokich wymaganiach stawianych beneficjentom, oraz dużej konkurencji ze strony innych firm

starający się o dofinansowania. Ponadto, część respondentów stwierdziła, że oferowane w ramach programów unijnych fundusze nie dotyczą reprezentowanej przez ich firmy branży, oraz zbyt mało jest dostępnych informacji na temat możliwości ich uzyskania.

- Firmy, które mimo wyżej przedstawionych zastrzeżeń zdecydowały się na pozyskanie funduszy unijnych, w zdecydowanej większości uznały, że wpływ zrealizowanych przy ich pomocy inwestycji na rozwój przedsiębiorstwa był duży bądź bardzo duży (53% odpowiedzi).
- Wydaje się, że większe zainteresowanie funduszami unijnymi i publicznymi w kontekście planów inwestycyjnych na lata 2009-2013 wynika ze zmniejszenia się możliwości samofinansowania przez przedsiębiorstwa podejmowanych inwestycji. W sytuacji braku wystarczających własnych funduszy starają się one sięgać po nowe źródła finansowania, mimo wynikających z tego niedogodności. Wskazuje na to także fakt, że przedsiębiorstwa planujące inwestycje w latach 2009-2013 szukają średnio większej niż dotychczas ilości źródeł ich finansowania.

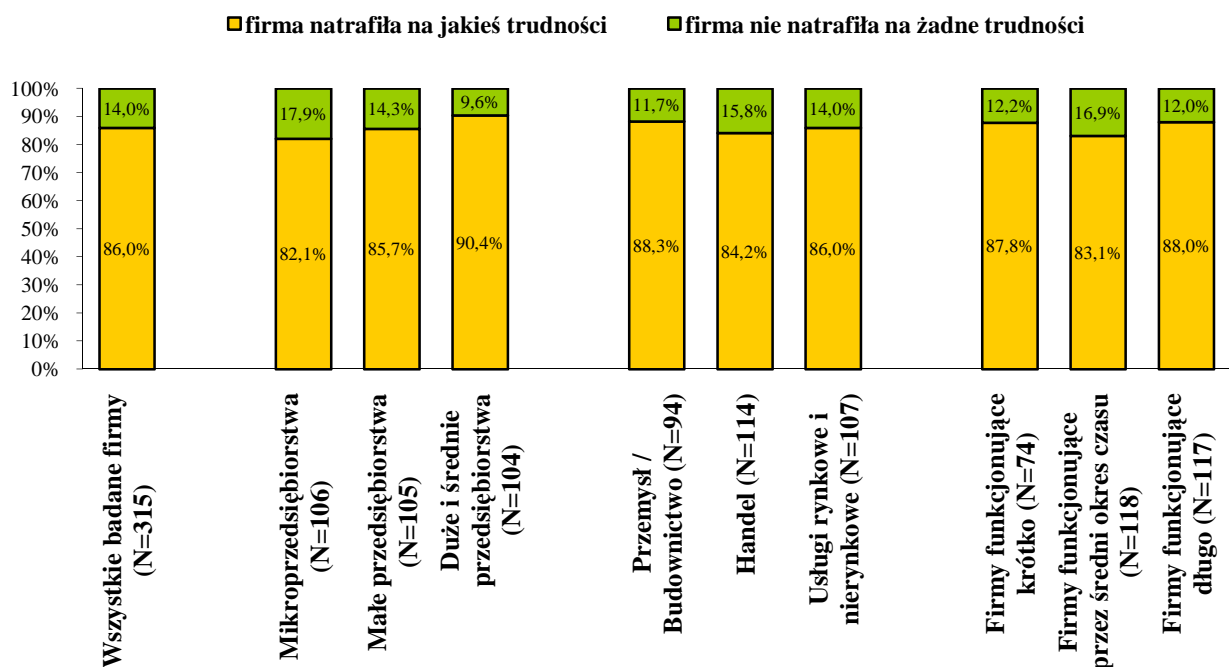
7. Bariery inwestycyjne

W poniższym rozdziale określone zostały skala i rodzaje barier utrudniających inwestowanie przez firmy w latach 2005-2008 oraz podjęta została próba oceny wpływu kryzysu na założone uprzednio plany inwestycyjne małopolskich przedsiębiorstw na lata 2009-2013.

Zdecydowana większość (86%) badanych przyznała, że napotykali trudności w realizacji inwestycji w latach 2005-2008. Tylko nieliczni (14%) stwierdzili, że nie napotkali żadnych czynników utrudniających. Relatywnie największy odsetek reprezentantów mikroprzedsiębiorstw mówił o braku trudności inwestycyjnych. Im większa firma, tym trudności były zgłaszane częściej. Można przypuszczać, że w większych firmach poziom skomplikowania inwestycji jest większy, stąd też proces ten jest bardziej narażony na wystąpienie trudności.

Wykres 16. Obecność trudności związanych przeprowadzaniem inwestycji realizowanych w latach 2005-2008.

Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

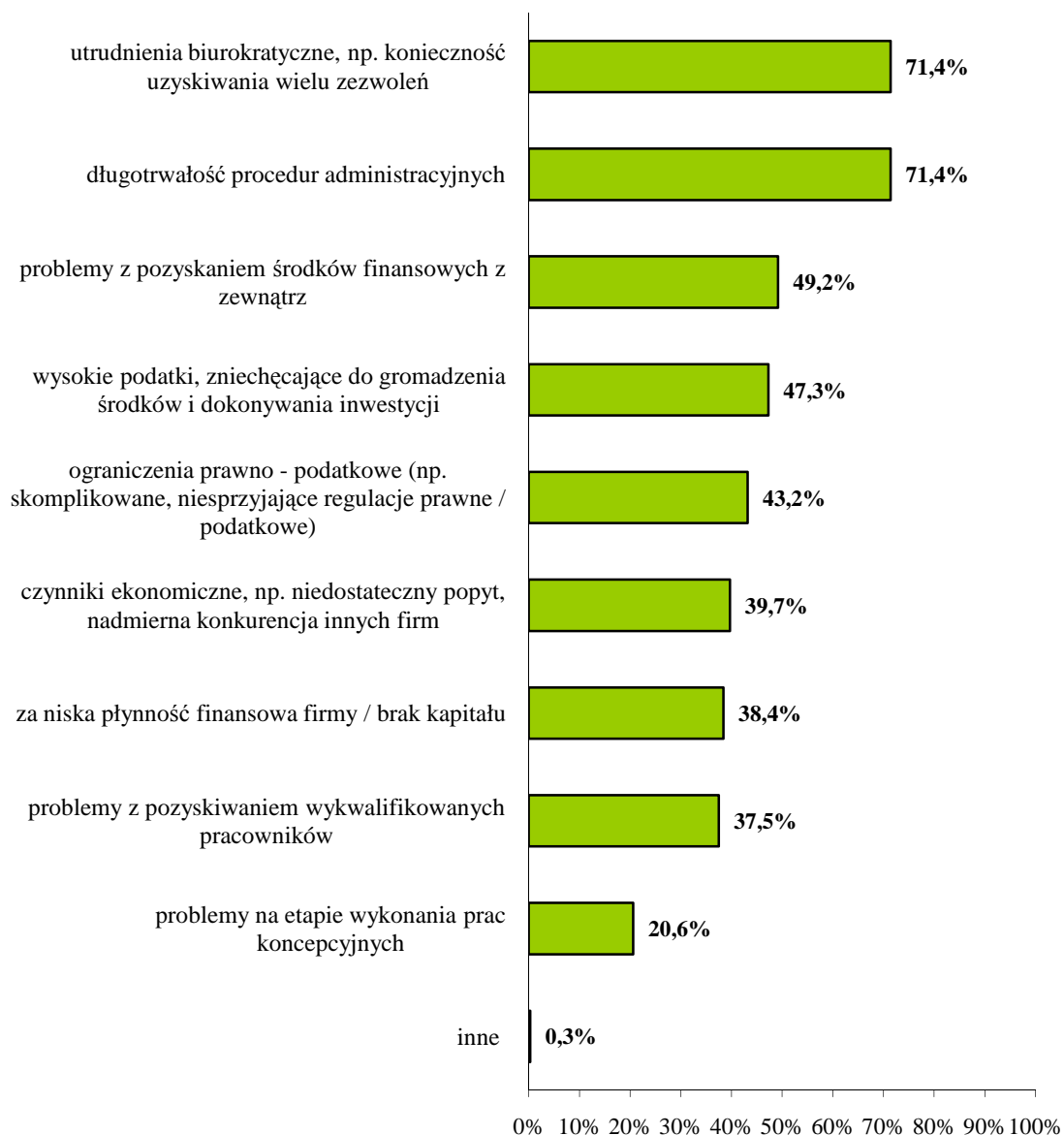
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Respondenci zapytani o trudności, jakie napotykali w trakcie procesu inwestycyjnego, zdecydowanie najczęściej wymieniali problemy związane z biurokracją i wymogami formalnymi (po 71% wskazań). W następnej kolejności pojawiały się trudności z finansowaniem inwestycji ze źródeł zewnętrznych (49,2%) i związane z gromadzeniem oszczędności (47,3%). Na tym tle stosunkowo rzadko wymieniano brak wykwalifikowanej kadry (37,5%) czy problemy natury koncepcyjnej (20,6%).

Wykres 16. Rodzaje trudności związane z procesem inwestycyjnym, na jakie firma natrafiła realizując inwestycje w latach 2005-2008.

Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Dane do powyższego wykresu zostały zebrane za pomocą pytania wielokrotnego wyboru, z możliwością wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Niektóre z rodzajów napotykanymi trudności wydają się bardziej typowe dla mikroprzedsiębiorstw niż firm średnich i dużych (choć, jak stwierdzono wcześniej, to te ostatnie są bardziej narażone na borykanie się z trudnościami inwestycyjnymi). Tak jest np. z niekorzystnymi rozwiązaniami podatkowymi, zniechęcającymi do gromadzenia kapitału i inwestowania. Trudność tę wymieniło aż 55,7% mikroprzedsiębiorstw, 49,5% małych i tylko 36,5% średnich i dużych firm. Podobnie jest ze zbyt niską płynnością finansową, wymienianą przez 50% respondentów w mikroprzedsiębiorstwach, 38,1% małych i 26,9% średnich i dużych przedsiębiorstw, a także z działaniem niesprzyjających czynników ekonomicznych (48,1% w mikroprzedsiębiorstwach, 39% małych i 31,7% w średnich i dużych firmach). Ten ostatni powód istotnie częściej pojawiał się w relacjach respondentów z firm z branży przemysł / budownictwo (48,9%), a rzadziej w branży usługowej (28%). W branży usługowej również istotnie rzadziej wskazywano niekorzystne rozwiązania podatkowe jako czynnik utrudniający inwestycje (31,8%), podczas gdy w handlu wymieniany był przez 56,1% badanych.

Dla wielu przedsiębiorców (49,2% odpowiedzi) utrudnieniem w inwestowaniu były trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych. Istotnie częściej problem ten dotyczył firmy o krótkim stażu działalności (59,5% wskazań w tej grupie). Natomiast w najmniejszym stopniu dotyczył firm działających przez średni okres czasu (39%). Ponadto, firmy o takim stażu także w przypadku innych rodzajów barier (czynniki ekonomiczne i niewystarczająca płynność finansowa) wymieniały je istotnie rzadziej (odpowiednio 32,2%, oraz 30,5% wskazań).

Tabela 14. Rodzaje napotkanych trudności związanych z procesem inwestycyjnym w latach 2005-2008.

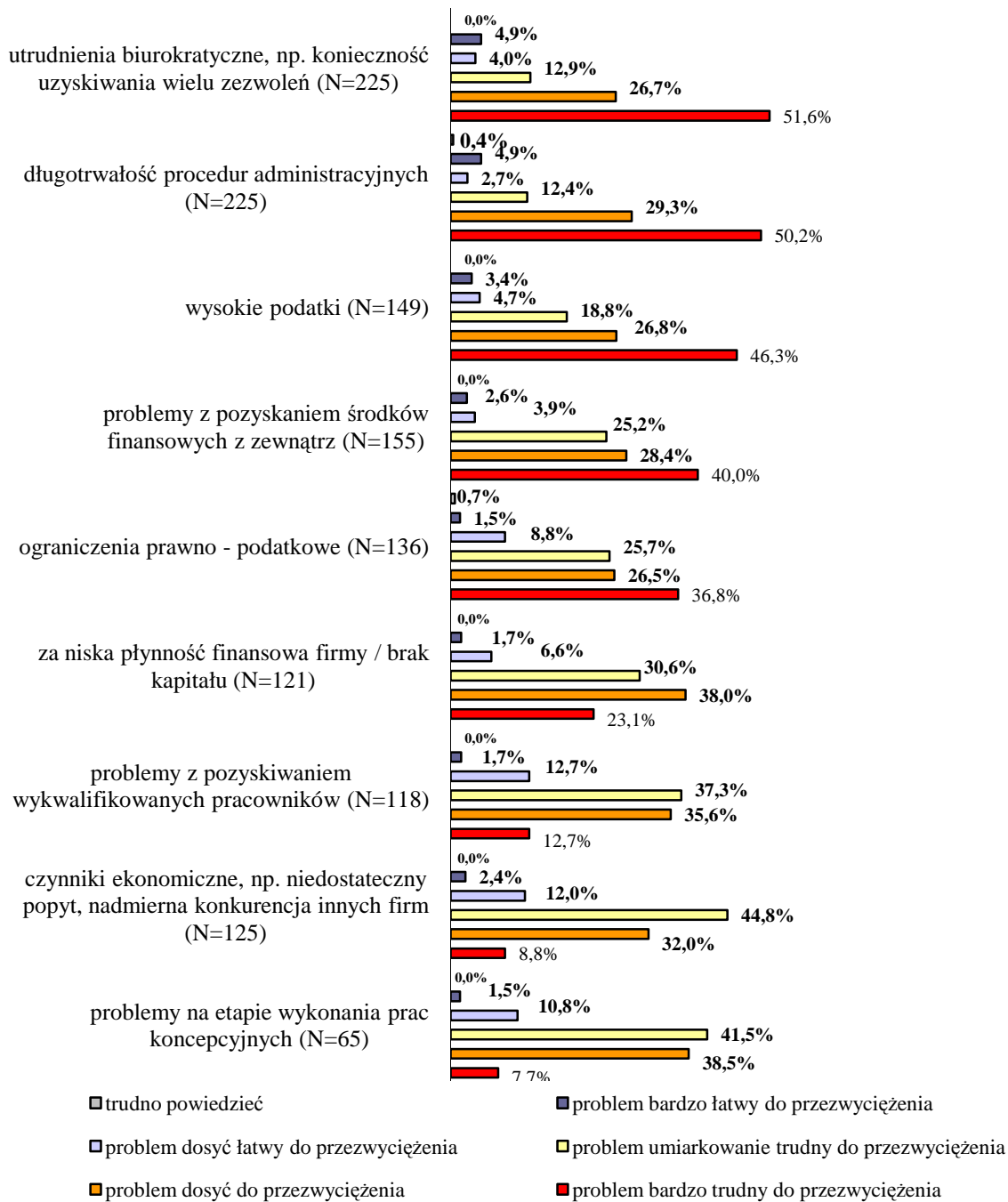
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	utrudnienia biurokratyczne, np. konieczność uzyskiwania wielu zezwoleń	długotrwałość procedur administracyjnych	problemy z pozyskaniem środków finansowych z zewnątrz	wysokie podatki, zniechęcające do gromadzenia środków i dokonywania inwestycji	ograniczenia prawno - podatkowe (np. skomplikowane, niesprzyjające regulacje prawne / podatkowe)	czynniki ekonomiczne, np. niedostateczny popyt, nadmierna konkurencja innych firm	za niska płynność finansowa firmy / brak kapitału	problemy z pozyskaniem wykwalifikowanych pracowników	problemy na etapie wykonania prac koncepcyjnych	inne
Wszystkie badane firmy (N=315)	71,4% (N=225)	71,4% (N=225)	49,2% (N=155)	47,3% (N=149)	43,2% (N=136)	39,7% (N=125)	38,4% (N=121)	37,5% (N=118)	20,6% (N=65)	0,3% (N=1)
Wielkość firmy										
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	67% (N=71)	67,9% (N=72)	51,9% (N=55)	55,7% (N=59)	42,5% (N=45)	48,1% (N=51)	50% (N=53)	40,6% (N=43)	20,8% (N=22)	0% (N=0)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	71,4% (N=75)	70,5% (N=74)	54,3% (N=57)	49,5% (N=52)	44,8% (N=37)	39% (N=41)	38,1% (N=40)	41,9% (N=44)	26,7% (N=28)	0% (N=0)
Duże i małe przedsiębiorstwa (N=104)	76% (N=79)	76% (N=79)	41,3% (N=43)	36,5% (N=38)	42,3% (N=44)	31,7% (N=33)	26,9% (N=28)	29,8% (N=31)	14,4% (N=15)	1% (N=1)
Branża firmy										
Przemysł / Budownictwo (N=94)	76,6% (N=72)	73,4% (N=69)	47,9% (N=45)	54,3% (N=51)	50% (N=47)	48,9% (N=46)	40,4% (N=38)	39,4% (N=37)	21,3% (N=20)	0% (N=0)
Handel (N=114)	67,5% (N=77)	67,5% (N=77)	47,4% (N=54)	56,1% (N=64)	43% (N=49)	43% (N=49)	40,4% (N=46)	39,5% (N=45)	21,1% (N=24)	0,9% (N=1)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	71% (N=76)	73,8% (N=79)	52,3% (N=56)	31,8% (N=34)	37,4% (N=40)	28% (N=30)	34,6% (N=37)	33,6% (N=36)	19,6% (N=21)	0% (N=0)
Okres funkcjonowania firmy na rynku										
Krótki (N=74)	68,9% (N=51)	70,3% (N=52)	59,5% (N=44)	52,7% (N=39)	37,8% (N=28)	47,3% (N=35)	54,1% (N=40)	43,2% (N=32)	18,9% (N=14)	0% (N=0)
Średni (N=118)	67,8% (N=80)	66,9% (N=79)	39% (N=46)	44,9% (N=53)	44,1% (N=52)	32,2% (N=38)	30,5% (N=36)	36,4% (N=43)	18,6% (N=22)	0,8% (N=1)
Długi (N=117)	76,1% (N=89)	76,1% (N=89)	52,1% (N=61)	45,3% (N=53)	46,2% (N=54)	41% (N=48)	35% (N=41)	35% (N=41)	22,2% (N=26)	0% (N=0)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Wymieniane problemy różnią się postrzeganą skalą trudności do przewyciężenia. I tak trudności biurokratyczne czy formalne wydają się bardzo trudne do przewyciężenia przez większość firm, które się z nimi borykają. Prowadzi to do wniosku, że problemy te mają duże znaczenie dla realizacji inwestycji, skoro wymienia je najwięcej respondentów i jednocześnie oceniają oni te problemy jako trudne do pokonania. Interesujące, że nawet regulacje podatkowe jawią się badanym jako łatwiejsze do zmodyfikowania niż zakorzeniona biurokracja i wymogi formalne.

**Wykres 17. Ocena trudności związanych z procesem inwestycyjnym.
Podstawa: firmy, które napotkały na poszczególne problemy.**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

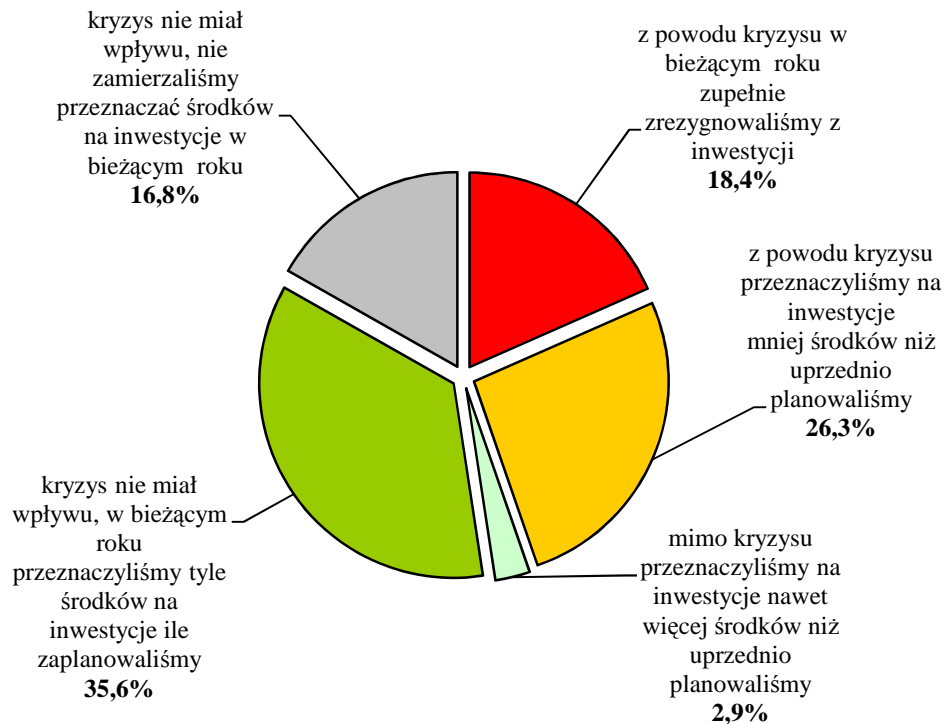
Dane do powyższego wykresu zostały zebrane za pomocą pytania wielokrotnego wyboru, z możliwością wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Trzeba przyznać, że widoczny jest wpływ kryzysu na aktywność inwestycyjną małopolskich przedsiębiorców. Jedyne 35,6% badanych stwierdziła, że na inwestycje przeznaczono takie środki, jakie planowano. W 16,8% firm nie przeznaczono środków na inwestycje, ale badani twierdzą, że nie miało to związku z kryzysem, lecz było elementem

wcześniejszych założeniach biznesowych. Blisko 45% firm odczuło kryzys ograniczając lub rezygnując z inwestycji. Na tym tle jako niewielki jawi się odsetek 2,9% firm, w których mimo kryzysu zainwestowano nawet więcej niż pierwotnie zakładano.

Wykres 18. Wpływ kryzysu na założone uprzednio plany inwestycyjne.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

W firmach, które ograniczyły wydatki inwestycyjne, dodatkowe pytanie dotyczyło skali oszczędności. Okazuje się, że średnio ograniczono inwestycje aż o 50%. Nie można więc mówić jedynie o lekkiej korekcie planów, lecz raczej o ich poważnej rekonstrukcji. W skali wszystkich zbadanych firm przekłada się to na ograniczenie skali inwestycji o 20,4%. O tyle mniej środków zainwestowano w porównaniu z zakładanymi planami na skutek kryzysu gospodarczego.

Stosunkowo najsilniej kryzys wpłynął na ograniczenie inwestycji w firmach krótko istniejących na rynku, w których ograniczenia nakładów inwestycyjnych sięgnęły 24,2%. W przypadku innych rodzajów firm wyodrębnionych ze względu na wielkość, branże oraz czas funkcjonowania na rynku nie zaobserwowano istotnych statystycznie różnic.

Tabela15. Wpływ kryzysu na założone uprzednio plany inwestycyjne w poszczególnych rodzajach firm.
Podstawa: wszystkie badane firmy; N=315.

	z powodu kryzysu w bieżącym roku zupełnie zrezygnowaliśmy z inwestycji	z powodu kryzysu przeznaczyliśmy na inwestycje mniej środków niż uprzednio planowaliśmy	mimo kryzysu przeznaczyliśmy na inwestycje nawet więcej środków niż uprzednio planowaliśmy	kryzys nie miał wpływu, w bieżącym roku przeznaczyliśmy tyle środków na inwestycje ile zaplanowaliśmy	kryzys nie miał wpływu, nie zamierzaliśmy przeznaczyć środków na inwestycje w bieżącym roku
Wszystkie badane firmy (N=315)	18,4% (N=58)	26,3% (N=83)	2,9% (N=9)	35,6% (N=112)	16,8% (N=53)
Wielkość firmy					
Mikroprzedsiębiorstwa (N=106)	30,2% (N=32)	17% (N=18)	4,7% (N=5)	22,6% (N=24)	25,5% (N=27)
Małe przedsiębiorstwa (N=105)	15,2% (N=16)	23,8% (N=25)	1,9% (N=2)	41,9% (N=44)	17,1% (N=18)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=104)	9,6% (N=10)	38,5% (N=40)	1,9% (N=2)	42,3% (N=44)	7,7% (N=8)
Branża firmy					
Przemysł / Budownictwo (N=94)	22,3% (N=21)	23,4% (N=22)	3,2% (N=3)	35,1% (N=33)	16% (N=15)
Handel (N=114)	20,2% (N=23)	24,6% (N=28)	4,4% (N=5)	33,3% (N=38)	17,5% (N=20)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=107)	13,1% (N=14)	30,8% (N=33)	0,9% (N=1)	38,3% (N=41)	16,8% (N=18)
Okres funkcjonowania firmy na rynku					
Krótki (N=74)	25,7% (N=19)	23% (N=17)	4,1% (N=3)	25,7% (N=19)	21,6% (N=16)
Średni (N=118)	21,2% (N=25)	24,6% (N=29)	2,5% (N=3)	39,8% (N=47)	11,9% (N=14)
Długi (N=117)	10,3% (N=12)	30,8% (N=36)	2,6% (N=3)	38,5% (N=45)	17,9% (N=21)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie:

Analiza odpowiedzi respondentów na temat barier inwestycyjnych, z którymi zetknęły się małopolskie firmy w latach 2005-2008, oraz istotnych przy planowaniu inwestycji na lata 2009-2013, skłania do następujących wniosków:

- Zdecydowana większość małopolskich przedsiębiorstw w trakcie realizacji inwestycji w latach 2005-2008 spotkała się z różnego typu trudnościami. Częściej pojawienie się trudności inwestycyjnych deklarowali przedstawiciele średnich i dużych

przedsiębiorstw, co najprawdopodobniej wynika z większego stopnia skomplikowania procesu inwestycyjnego w przypadku dużych firm.

- Największymi barierami inwestycyjnymi dla małopolskich firm w latach 2005-2008, niezależnie od ich wielkości, były utrudnienia biurokratyczne (np. konieczność uzyskania wielu pozwoleń) oraz długotrwałość procedur administracyjnych. Utrudnienia te zostały uznane przez respondentów za bardzo trudne do przezwyciężenia, co może wynikać z faktu, że ich rozwiązanie nie jest w pełni zależne od samych firm.
- W przypadku takich barier inwestycyjnych jak: za mała płynność finansowa firmy, za niski popyt i za duża konkurencja, oraz wysokie podatki, istotnym czynnikiem, który decydował o tym, czy dana firma napotkała je na swojej drodze, była wielkość przedsiębiorstwa. O ile w przypadku mikroprzedsiębiorstw powyższe czynniki stanowiły istotne utrudnienie przy inwestowaniu, o tyle w znacznie mniejszym stopniu problemy te dotykały firmy duże i średnie.
- Kryzys gospodarczy w znaczący sposób przyczynił się do zmiany planów inwestycyjnych firm na lata 2009-2013, zmuszając 45% przedsiębiorstw do ograniczenia środków przeznaczonych na inwestycje, bądź całkowitego zrezygnowania z nich.

8. Cele inwestycji

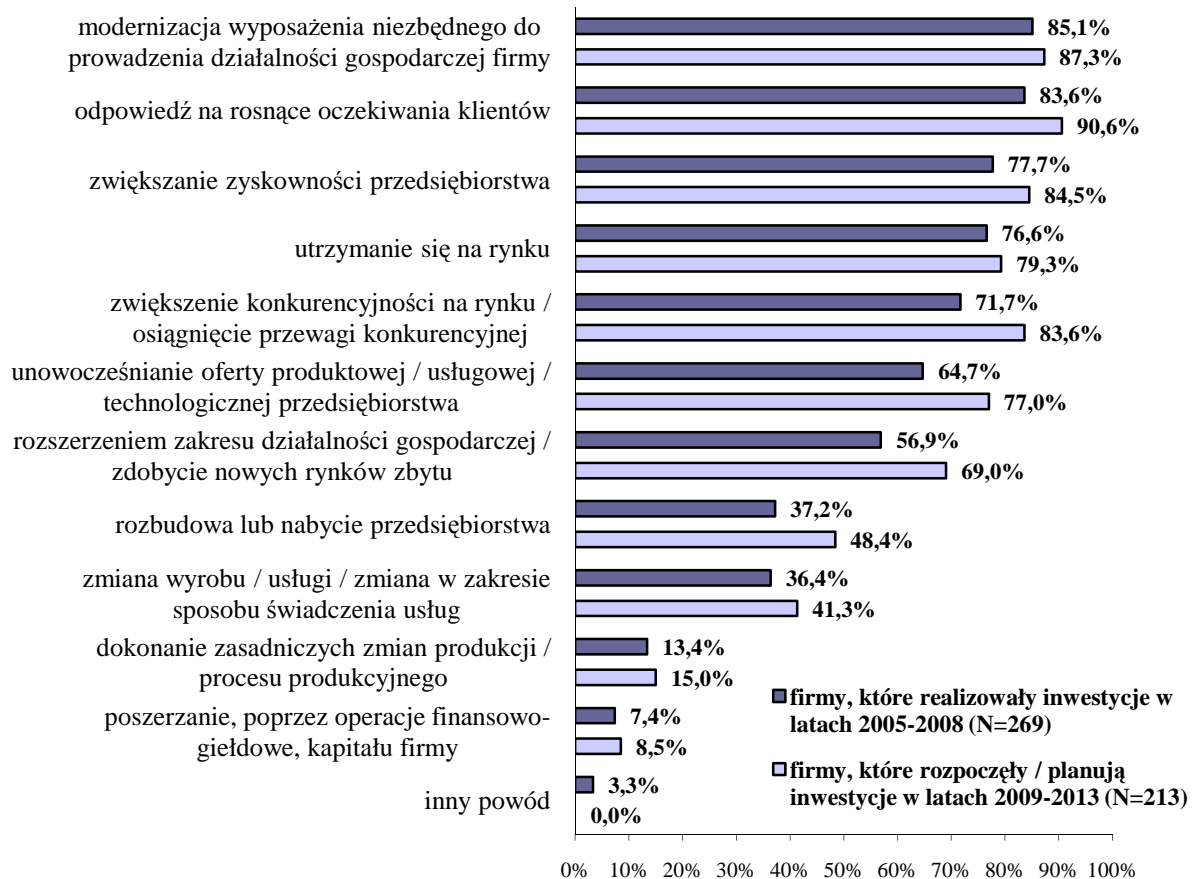
Poniższy rozdział przedstawia wyniki badania w zakresie deklarowanych przez respondentów celów inwestycyjnych, zarówno w inwestycjach zrealizowanych w latach 2005-2008, jak i planowanych na lata 2009-2013.

W zasadzie wszystkie cele inwestycyjne są wskazywane częściej w kontekście przyszłych planów niż w odniesieniu do inwestycji już zrealizowanych. Najczęstszym celem inwestycji w latach 2005-2008 była modernizacja wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności firmy (85,1%). W przypadku inwestycji planowanych na lata 2009-2013 zadeklarowało go 87,3% respondentów. Drugim najważniejszym celem w latach 2005-2008 była odpowiedź na oczekiwania klientów (83,6%). Natomiast w planach inwestycyjnych na lata 2009-2013 ten cel okazał się być najważniejszy dla największej ilości przedsiębiorstw (90,6% wskazań). Kolejne istotne cele to: zwiększenie zyskowności przedsiębiorstwa (77,7% wskazań na inwestycje w latach 2005-2008, oraz 84,5% na lata 2009-2013) czy utrzymanie się na rynku (76,6% wskazań za inwestycje w latach 2005-2008 oraz 79,3% na lata 2009-2013). Można powiedzieć, że są to cele inwestycyjne mające zapewnić firmie sukces w aktualnych obszarach działalności. Cele inwestycyjne związane ze zmianą: technologiczną, własnościową, czy rynków zbytu, wymieniane są rzadziej, aczkolwiek często znajdują się w sferze przyszłych planów (np. unowocześnienie oferty przedsiębiorstwa – 65% inwestycji realizowanych w latach 2005-2008 i 77% w latach 2009-2013).

Wykres 19. Cele inwestycji.

Podstawa: firmy inwestujące w latach 2005-2008; N=269 / planujące inwestycje na lata 2009-2013; N=213.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Dane do powyższego wykresu zostały zebrane za pomocą pytania wielokrotnego wyboru, z możliwością wskazania przez respondenta dowolnej liczby odpowiedzi.

Daje się zaobserwować różnice w planach inwestycyjnych w zależności od charakterystyk firmy. I tak, zwiększanie zyskowności przedsiębiorstwa było planem aż 86,1% mikroprzedsiębiorstw, zaś troska o utrzymanie się na rynku była istotnie rzadziej wyrażana przez reprezentantów dużych i średnich przedsiębiorstw – 63,4%. Niektóre cele inwestycyjne są ze swej natury właściwe dla firm z poszczególnych branż. Dlatego zwiększenie konkurencyjności na rynku było częściej wskazywane przez firmy z branży przemysł / budownictwo – 84,4%, następnie z branży handlowej – 79,8%, a istotnie rzadziej z branży usługowej – 54,1%. Firmy usługowe również istotnie rzadziej planują rozszerzanie zakresu działalności czy zwiększanie zyskowności przedsiębiorstwa. Możliwe, że firmy usługowe prowadzą działalność w ogólnie zdefiniowanych ramach biznesowych, które są dla nich satysfakcjonujące i w mniejszym stopniu planują rozwój firmy przez zmianę założeń biznesowych, a w większym przez modernizację aktualnie prowadzonej działalności.

W przypadku przyszłych celów inwestycyjnych zarysowują się analogiczne zależności: troska o utrzymanie się na rynku istotnie rzadziej wyrażana jest przez średnie i duże firmy (70,6%), przy jednoczesnym wysuwaniu się na pierwszy plan mikroprzedsiębiorstw (90,9%). Odpowiedź na rosnące oczekiwania ze strony klientów jest jednym z dominujących celów inwestycyjnych. Istotnie częściej jest ona wskazywana przez firmy małe (97,3%). Podobnie jak miało to miejsce w latach 2005-2008, w przypadku takich celów inwestycyjnych jak zwiększanie konkurencyjności, zyskowności i rozszerzanie działalności, rzadziej w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami są nimi zainteresowane firmy działające w branży usługowej. Tego typu cele inwestycyjne na lata 2009-2013 zadeklarowało odpowiednio 54,1% (zwiększanie konkurencji), 58,2% (zwiększanie zyskowności) oraz 46,9% (rozszerzanie działalności) przedstawicieli przedsiębiorstw usługowych.

Tabela 16. Cele inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005 - 2008.

Podstawa: firmy, które realizowały inwestycje w latach 2005-2008; N=269.

	modernizacja wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej firmy	odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów	zwiększanie zyskowności przedsiębiorstwa	utrzymanie się na rynku	zwiększenie konkurencyjności na rynku \ osiągnięcie przewagi konkurencyjnej	unowocześnienie oferty produktowej \ usługowej \ technologicznej przedsiębiorstwa	rozszerzeniem zakresu działalności gospodarczej \ zdobycie nowych rynków zbytu	rozbudowa lub nabycie przedsiębiorstwa	zmiana wyrobu \ usługi \ zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług	dokonanie zasadniczych zmian produkcji \ procesu produkcyjnego	poszerzenie, poprzez operacje finansowo-giełdowe, kapitału firmy	Inne
Ogółem (N=269)	85,1% (N=229)	83,6% (N=225)	77,7% (N=209)	76,6% (N=206)	71,7% (N=193)	64,7% (N=174)	56,9% (N=153)	37,2% (N=100)	36,4% (N=98)	13,4% (N=36)	7,4% (N=20)	3,3% (N=9)
Wielkość firmy												
Mikroprzedsiębiorstwa (N=72)	77,8% (N=56)	84,7% (N=61)	86,1% (N=62)	84,7% (N=61)	63,9% (N=46)	55,6% (N=40)	51,4% (N=37)	31,9% (N=23)	33,3% (N=24)	13,9% (N=10)	9,7% (N=7)	4,2% (N=3)
Małe przedsiębiorstwa (N=96)	85,4% (N=82)	92,7% (N=89)	78,1% (N=75)	84,4% (N=81)	76% (N=73)	70,8% (N=68)	58,3% (N=56)	39,6% (N=38)	42,7% (N=41)	4,2% (N=4)	6,3% (N=6)	2,1% (N=2)
Duże i średnie przedsiębiorstwa (N=101)	90,1% (N=91)	74,3% (N=75)	71,3% (N=72)	63,4% (N=64)	73,3% (N=74)	65,3% (N=66)	59,4% (N=60)	38,6% (N=39)	32,7% (N=33)	21,8% (N=22)	6,9% (N=7)	4% (N=4)
Branża firmy												
Przemysł / Budownictwo (N=77)	81,8% (N=63)	77,9% (N=60)	88,3% (N=68)	77,9% (N=60)	84,4% (N=65)	72,7% (N=56)	62,3% (N=48)	40,3% (N=31)	39% (N=30)	24,7% (N=19)	3,9% (N=3)	5,2% (N=4)
Handel (N=94)	87,2% (N=82)	89,4% (N=84)	89,4% (N=84)	87,2% (N=82)	79,8% (N=75)	57,4% (N=54)	62,8% (N=59)	43,6% (N=41)	34% (N=32)	11,7% (N=11)	6,4% (N=6)	1,1% (N=1)
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=98)	85,7% (N=84)	82,7% (N=81)	58,2% (N=57)	65,3% (N=64)	54,1% (N=53)	65,3% (N=64)	46,9% (N=46)	28,6% (N=28)	36,7% (N=36)	6,1% (N=6)	11,2% (N=11)	4,1% (N=4)
Okres funkcjonowania firmy na rynku												
Krótki (N=57)	68,4% (N=39)	89,5% (N=51)	82,5% (N=47)	78,9% (N=45)	75,4% (N=43)	57,9% (N=33)	61,4% (N=35)	33,3% (N=19)	36,8% (N=21)	12,3% (N=7)	14% (N=8)	1,8% (N=1)
Średni (N=98)	87,8% (N=86)	81,6% (N=80)	81,6% (N=80)	79,6% (N=78)	73,5% (N=72)	64,3% (N=63)	61,2% (N=60)	40,8% (N=40)	35,7% (N=35)	13,3% (N=13)	6,1% (N=6)	5,1% (N=5)
Długi (N=108)	92,6% (N=100)	84,3% (N=91)	72,2% (N=78)	73,1% (N=79)	70,4% (N=76)	70,4% (N=76)	51,9% (N=56)	37% (N=40)	36,1% (N=39)	13,9% (N=15)	4,6% (N=5)	1,9% (N=2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Tabela 17. Cele inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009-2013.

Podstawa: firmy, które rozpoczęły / planują inwestycje w latach 2009-2013; N=213.

	odpowiedź na rosnące oczekiwania klientów	modernizacja wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej firmy	zwiększanie zyskowności przedsiębiorstwa	zwiększenie konkurencyjności na rynku – osiągnięcie przewagi konkurencyjnej	utrzymanie się na rynku	unowocześnianie oferty produktowej / usługowej	technologicznej przedsiębiorstwa	rozszerzeniem zakresu działalności gospodarczej / zdobycie nowych rynków zbytu	rozbudowa lub nabycie przedsiębiorstwa	zmiana wyrobu / usługi / zmiana w zakresie sposobu świadczenia usług	dokonanie zasadniczych zmian produkcji / procesu produkcyjnego	poszerzanie, poprzez operacje finansowo-giełdowe, kapitału firmy	Inne
Ogółem (N=213)	90,6% (N=193)	87,3% (N=186)	84,5% (N=180)	83,6% (N=178)	79,3% (N=169)	77% (N=164)	69% (N=147)	48,4% (N=103)	41,3% (N=88)	15% (N=32)	8,5% (N=18)	0% (N=0)	
Wielkość firmy													
Mikroprzedsiębiorstwa (N=55)	94,5% (N=52)	87,3% (N=48)	87,3% (N=48)	81,8% (N=45)	90,9% (N=50)	70,9% (N=39)	65,5% (N=36)	50,9% (N=28)	32,7% (N=18)	14,5% (N=8)	16,4% (N=9)	0% (N=0)	
Małe przedsiębiorstwa (N=73)	97,3% (N=71)	84,9% (N=62)	84,9% (N=62)	86,3% (N=63)	80,8% (N=59)	82,2% (N=60)	65,8% (N=48)	49,3% (N=36)	45,2% (N=33)	6,8% (N=5)	5,5% (N=4)	0% (N=0)	
Duże i małe przedsiębiorstwa (N=85)	82,4% (N=70)	89,4% (N=76)	82,4% (N=70)	82,4% (N=70)	70,6% (N=60)	76,5% (N=65)	74,1% (N=63)	45,9% (N=39)	43,5% (N=37)	22,4% (N=19)	5,9% (N=5)	0% (N=0)	
Branża firmy													
Przemysł / Budownictwo (N=53)	84,9% (N=45)	90,6% (N=48)	92,5% (N=49)	92,5% (N=49)	83% (N=44)	84,9% (N=45)	73,6% (N=39)	45,3% (N=24)	49,1% (N=26)	26,4% (N=14)	3,8% (N=2)	0% (N=0)	
Handel (N=78)	97,4% (N=76)	88,5% (N=69)	97,4% (N=76)	91% (N=71)	85,9% (N=67)	74,4% (N=58)	75,6% (N=59)	55,1% (N=43)	37,2% (N=29)	14,1% (N=11)	11,5% (N=9)	0% (N=0)	
Usługi rynkowe i nierynkowe (N=82)	87,8% (N=72)	84,1% (N=69)	67,1% (N=55)	70,7% (N=58)	70,7% (N=58)	74,4% (N=61)	59,8% (N=49)	43,9% (N=36)	40,2% (N=33)	8,5% (N=7)	8,5% (N=7)	0% (N=0)	
Okres funkcjonowania firmy na rynku													
Krótki (N=44)	93,2% (N=41)	79,5% (N=35)	88,6% (N=39)	88,6% (N=39)	75% (N=33)	72,7% (N=32)	77,3% (N=34)	47,7% (N=21)	25% (N=11)	13,6% (N=6)	13,6% (N=6)	0% (N=0)	
Średni (N=78)	92,3% (N=72)	88,5% (N=69)	88,5% (N=69)	79,5% (N=62)	82,1% (N=64)	73,1% (N=57)	67,9% (N=53)	48,7% (N=38)	41% (N=32)	14,1% (N=11)	7,7% (N=6)	0% (N=0)	
Długi (N=89)	87,6% (N=78)	89,9% (N=80)	78,7% (N=70)	84,3% (N=75)	78,7% (N=70)	82% (N=73)	66,3% (N=59)	48,3% (N=43)	48,3% (N=43)	15,7% (N=14)	6,7% (N=6)	0% (N=0)	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania.

Podsumowanie

Analiza danych dotyczących celów inwestycji podejmowanych przez małopolskie firmy w latach 2005-2008 oraz planowanych na lata 2009-2013 skłania do następujących wniosków:

- W porównaniu z inwestycjami zrealizowanymi w latach 2005-2008, plany inwestycyjne na lata 2009-2013 są w większym stopniu zorientowane na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw w sytuacji rywalizacji z innymi podmiotami gospodarczymi na malejącym i niepewnym rynku. Tendencja ta przejawia się w zwiększeniu się roli inwestycji, których celem jest sprostanie wymaganiom klienta,

rozszerzeniu zakresu oferowanych usług i prowadzonej działalności, oraz zmniejszeniu kosztów własnych.

- Z drugiej strony, dla firm posiadających wystarczające fundusze do inwestowania, obecna sytuacja rynkowa stwarza szanse na przyjęcie bardziej agresywnej strategii inwestycyjnej i przejście znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej konkurencji.
- Małe i mikroprzedsiębiorstwa w swoich celach inwestycyjnych są w zdecydowanie większym stopniu zorientowane na przetrwanie na rynku niż średnie i duże przedsiębiorstwa.

9. Podsumowanie

Obecna, trudniejsza niż w latach 2005-2008, sytuacja gospodarcza znajduje odzwierciedlenie w planach inwestycyjnych małopolskich przedsiębiorstw. W skutek kryzysu znaczna część firm (45%), które w latach 2009-2013 zamierzały przeprowadzić inwestycje, została zmuszona do ograniczenia planów inwestycyjnych lub całkowitej z nich rezygnacji. Branżą, która pod kątem planowanych inwestycji w największym stopniu odczuła skutki zmiany koniunktury gospodarczej, jest budownictwo / przemysł. Wydaje się, że kryzys w najmniejszym stopniu dotknął firm zajmujących się usługami i to one w latach 2009-2013 najczęściej zamierzają inwestować.

Pomimo gorszej koniunktury gospodarczej, nadal większość (67,6%) małopolskich przedsiębiorstw ma w planach przeprowadzenie inwestycji. Jest to jednak mniejszy odsetek firm, niż w latach 2005-2008, gdy inwestycje zrealizowało 85,4% badanych przedsiębiorstw. W porównaniu z ubiegłymi latami zmieni się także ich skala, cel oraz źródła finansowania.

Receptą części małopolskich przedsiębiorstw na niekorzystne zmiany zachodzące na rynku, jest przyjęcie ofensywnej strategii inwestowania. W warunkach zmniejszającego się popytu, związanego ze spowolnieniem gospodarczym, przedsiębiorstwa, które zdecydowały się na inwestowanie, zamierzają położyć większy nacisk na wydatki pozwalające na uatrakcyjnienie i rozszerzenie ich oferty rynkowej (np. w postaci uzyskania licencji, norm jakościowych, praw autorskich oraz badań własnych) oraz zdobycie nowych rynków zbytu. Natomiast zmniejszy się odsetek firm, które planują zainwestować nadwyżkę kapitału w inwestycje finansowe oraz w inwestycje rzeczowe lokacyjne. Duża część (48,4%) firm, zamierzających inwestować w latach 2009-2013, planuje rozbudowę bądź nabycie innych przedsiębiorstw. Można zatem spodziewać się, że przedsiębiorstwa, które nie poradzą sobie na rynku w warunkach zwiększającej się konkurencji wynikającej z kryzysu, zostaną przejęte przez firmy posiadające wystarczające fundusze do prowadzenia działalności i inwestowania.

W przypadku skali inwestycji, małopolskie przedsiębiorstwa planują przeprowadzenie średnio mniejszej ich liczby, ale te firmy, które zdecydowane są na inwestowanie w latach 2009-2013, zamierzają przeznaczyć na ten cel większe środki niż w latach ubiegłych (2005-2009). Planowane inwestycje mają także charakter długoterminowy. Wyniki te sugerują, że w obecnej sytuacji przedsiębiorstwa w swych planach zamierzają skupić się przede wszystkim na koniecznych i kosztownych inwestycjach, o strategicznym znaczeniu dla działalności firmy, rezygnując z innych wydatków inwestycyjnych.

Podstawowym źródłem finansowania planowanych na lata 2009-2013 inwestycji, tak samo jak miało to miejsce w latach 2005-2008, pozostaną środki własne. Ponadto małopolskie przedsiębiorstwa w większym stopniu niż do tej pory zamierzają korzystać z kilku źródeł finansowania wydatków na inwestycje. W kontekście planowanych inwestycji większe znaczenie w zaistniałej sytuacji gospodarczej nabierają fundusze unijne oraz środki publiczne. Mimo, że te formy finansowania są uznawane przez przedsiębiorców za trudne do pozyskania (m.in. ze względu na skomplikowanie procedur oraz wysokie wymagania stawiane beneficjentom) i najmniej elastyczne, aż 52,6% planujących inwestycje firm zamierza przy ich realizacji wykorzystać środki unijne. Dzieje się tak najprawdopodobniej ze względu na mniejszą ilość możliwych do wykorzystania na inwestycje środków własnych.

Większość firm (86%) realizujących w latach 2005-2008 inwestycje spotkała się z różnego rodzaju trudnościami związanymi z ich realizacją. Za główne bariery utrudniające inwestowanie przedstawiciele małopolskich firm uznali utrudnienia biurokratyczne (np. konieczność uzyskania wielu pozwoleń) oraz długotrwałość procedur biurokratycznych. Znaczenie tych barier pokazuje fakt, że firmy wskazywały je znacznie częściej niż brak kapitału czy czynniki ekonomiczne, takie jak niedostateczny popyt czy nadmierna konkurencja na rynku.

Niepokojącym zjawiskiem w kontekście podjętych i planowanych inwestycji jest przepaść, jaka dzieli firmy w zależności od ich wielkości, zarówno ze względu na częstotliwość podejmowanych i planowanych inwestycji, jak i ich celów oraz rodzaju. Firmy średnie i duże znacznie częściej podejmowały inwestycje w latach 2005-2008 i planują dalsze na lata 2009-2013. Mają one także w większym stopniu charakter rozwojowy, tzn. są nastawione na pozyskanie licencji, modernizację sprzętu, szkolenie pracowników, promocje i reklamę, itp. Na drugim biegunie znajdują się mikroprzedsiębiorstwa, które rzadziej inwestowały w latach 2005-2008 i rzadziej planują inwestycje na przyszłość (lata 2009-2013), choć jeśli już je podejmowały i realizowały, to ich celem było raczej utrzymanie się na rynku niż rozwój.

10. Spis wykresów i tabel

Wykresy

Wykres 1. Inwestycje prowadzone i planowane w małopolskich firmach.	10
Wykres 2. Wielkość nakładów inwestycyjnych w stosunku do wielkości obrotów firmy.....	12
Wykres 3. Rodzaj prowadzonych / planowanych inwestycji.....	15
Wykres 4. Średnia liczba podejmowanych inwestycji zrealizowanych w latach 2005-2008 / planowanych w latach 2009-2013.....	15
Wykres 5. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej.....	21
Wykres 6. Udział procentowy inwestycji krótko- i długookresowych prowadzonych w firmach.....	23
Wykres 7. Udział procentowy inwestycji prostych i kuponowych prowadzonych w firmie...	25
Wykres 8. Źródła finansowania inwestycji.....	27
Wykres 9. Średnia liczba wykorzystywanych źródeł finansowania inwestycji.....	28
Wykres 10. Ocena dostępności różnych typów finansowania inwestycji.....	31
Wykres 11. Ocena elastyczności wydatkowania środków pozyskiwanych z różnych źródeł na finansowanie inwestycji.....	33
Wykres 12. Udział środków pochodzących z poszczególnych źródeł w finansowaniu inwestycji w latach 2005 – 2008.....	34
Wykres 13. Udział środków pochodzących z poszczególnych źródeł w finansowaniu inwestycji w latach 2009– 2013.....	35
Wykres 14. Ocena efektywności inwestycji finansowanych ze środków unijnych.....	36
Wykres 15. Obecność trudności związanych przeprowadzaniem inwestycji realizowanych w latach 2005-2008.....	38
Wykres 16. Rodzaje napotkanych trudności związanych z procesem inwestycyjnym w latach 2005-2008.....	38
Wykres 17. Ocena trudności związanych z procesem inwestycyjnym.....	42
Wykres 18. Wpływ kryzysu na założone uprzednio plany inwestycyjne.....	43
Wykres 19. Cele inwestycji.....	47

Tabela

Tabela 1. Inwestycje prowadzone i planowane w poszczególnych rodzajach firm.....	11
Tabela 2. Rodzaj prowadzonych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005-2008.....	17
Tabela 3. Rodzaj prowadzonych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005-2008 c.d.	17
Tabela 4. Rodzaj planowanych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009-2013.....	19
Tabela 5. Rodzaj planowanych inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009-2013 – c.d..	19

Tabela 6. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005 - 2008.....	22
Tabela 7. Typ stosowanej / planowanej strategii inwestycyjnej w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009 - 2013.....	22
Tabela 8. Udział procentowy inwestycji krótko- i długoterminowych prowadzonych w poszczególnych rodzajach firm.	23
Tabela 9. Udział procentowy inwestycji krótko- i długoterminowych prowadzonych w poszczególnych rodzajach firm.....	24
Tabela 10. Źródła finansowania inwestycji wykorzystywane przez różnego rodzaju firmy ...	29
Tabela 11. Źródła finansowania inwestycji planowane do wykorzystania przez różnego rodzaju firmy.	30
Tabela 12. Firmy oceniające dostępność różnych typów finansowania jako bardzo lub raczej trudne	32
Tabela 13. Firmy oceniające różne typy finansowania jako w ogóle lub raczej nieelastyczne.	33
Tabela 14. Rodzaje napotkanych trudności związanych z procesem inwestycyjnym w latach 2005-2008	41
Tabela 15. Wpływ kryzysu na założone uprzednio plany inwestycyjne w poszczególnych rodzajach firm.	44
Tabela 16. Cele inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2005 - 2008.....	48
Tabela 17. Cele inwestycji w poszczególnych rodzajach firm w latach 2009 - 2013.....	49

WYDAWCA:
URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
UL. BASZTOWA 22, 31-156 KRAKÓW

ADRES DO KORESPONDENCJI;
UL. RACŁAWICKA 56, 30-017 KRAKÓW
www.gospodarka.obserwatoria.malopolska.pl

PUBLIKACJA DYSTRYBUOWANA NIEODPŁATNIE

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego